

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Jan Flíček

Vydědění v českém právním řádu

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Vydědění v českém právním řádu* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

Olomouc 12. 04. 2021

Jan Flíček

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu JUDr. Václavu Bednářovi, Ph.D. za to, že se ujal vedení diplomové práce a za cenné rady, které mi poskytl.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Historický exkurz	9
1.1 Římské právo.....	9
1.2 Středověk.....	11
1.3 ABGB.....	12
1.4 Vývoj ve 20. století.....	13
1.4.1 Vládní návrh a Osnova.....	13
1.4.2 OZ 1950.....	13
1.4.3 zákon č. 40/1964 Sb.	14
2 Aktuální právní úprava vydědění	15
2.1 Hmotněprávní úprava.....	15
2.1.1 Vymezení základních pojmů.....	15
2.1.2 Náležitosti vydědovací listiny a možnost zrušení vydědění.....	17
2.1.3 Přechodná ustanovení.....	18
2.1.4 Neplatné vydědění dle § 1650.....	19
2.1.5 Vliv vydědění na potomky vyděděného.....	21
2.2 Procesněprávní úprava.....	23
3 Jednotlivé skutkové podstaty a judikatura soudů týkající se vydědění	25
3.1 a) Neposkytnutí potřebné pomoci v nouzi.....	25
3.2 b) Neprojevení opravdového zájmu.....	27
3.3 c) Trestný čin spáchaný nepominutelným dědicem.....	29
3.4 d) Vedení trvale nezřízeného života.....	31
3.5 Vydědění nezpůsobilého dědice.....	32
3.6 Preventivní vydědění dle § 1647 o. z.....	34
3.7 Vydědění bez udání důvodu dle § 1648 o. z.....	37
3.8 Vydědění mlčky a po právu dle § 1651 odst. 2 o. z.....	38
Závěr	40
Seznam použitých zdrojů	43
Abstrakt	48
Seznam klíčových slov	49

Seznam použitých zkratek

ABGB	946/1811 Sb.z.s., Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
o. z.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ 1950	zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
OZO	zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., československý obecný zákoník
OZZ	Obnovené zřízení zemské
tr. zák.	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Vážný	Vážný František, Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech občanských (Vážného sbírka)
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Úvod

Jak ukáže historický exkurz níže, institut vydědění se prolíná dějinami lidstva již od samotného Říma. Do polemiky existence vydědění před právní úpravou ve starověkém Římě netřeba zabíhat, neboť tato práce pojednává o vydědění v českém právním řádu. Právě to je důvodem sepsání této práce. Vydědění jako takové nás provází po tisíciletí, a tak se jedná o institut pevně právně zakotvený, lidmi ozkoušený a již prozkoumaný. I přesto má stále co nabídnout, neboť do o. z. se navrátila možnost vydědění nezpůsobilého nepominutelného dědice, byla přidána, resp. navrácena, možnost vydědit marnotratného či zadluženého, a tak nezbyvá nic jiného než si uvědomit to, že i takový jev jako vydědění se stále vyvíjí. A to i z politických důvodů, čehož úkazem jsou důvody dřívějších právních úprav – za Rakouska-Uherska bylo důvodem pro vydědění odvrácení nepominutelného dědice od římsko-katolické víry a za vlády KSČ (OZ 1950) byl obdobně posuzován odpor k práci. Nelze tedy přehlédnout tendenčnost úpravy a proměny, které se dějí vlivem politických idejí, oproti tomu nelze ani odhlédnout od faktu, že co do důvodů pro vydědění se od Říma na první pohled také vlastně příliš nezměnilo, jen vykrystalizovaly čtyři důvody, které obsáhly ono množství (22 vyděd'ovacích důvodů) užívané ve starověkém Římě.

Hlavním cílem této diplomové práce bude tedy komplexní představení institutu vydědění tak, jak je zakotven v českém právním řádu, včetně pohledu soudů v rámci jejich rozhodovací činnosti v tomto směru. Bude poukázáno na určité problematické aspekty, které přinesla nová kodifikace a do dnešního dne nejsou vyřešeny, neboť k nim soudy zatím nestačily vytvořit judikaturu. Jedná se především o problematiku přechodných ustanovení ve vztahu k platnosti důvodů pro vydědění, vlivu vydědění na potomky vyděděného či výkladu § 1646 odst. 1 písm. c) o. z. ve vztahu k použití termínu, jež není v českém právním řádu nijak ukotven, a to ani v trestním zákoníku, se kterým je tato skutková podstata úzce spjata.

S uvedeným hlavním cílem diplomové práce tedy souvisí i hlavní výzkumná otázka, a to: *Jak je institut vydědění zakotven v českém právním řádu?*¹ Vzhledem k rozsáhlosti tohoto institutu je však vhodné definovat ještě dvě navazující výzkumné otázky, které byly stanoveny následovně:

1. *Jaké jsou důvody pro vydědění nepominutelného dědice?*
2. *Jaké chování nepominutelného dědice naplňuje skutkové podstaty předmětných důvodů pro vydědění a přístup českých soudů k této problematice?*

---

¹ Má se na mysli v právním řádu, tedy dle zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

K vypracování diplomové práce byly využity metody deskriptivní, analytická a ve velmi malé míře též komparativní. Metoda deskriptivní byla použita při výkladu pojmů spojených s institutem vydědění a při popisu základních skutkových podstat důvodů pro vydědění. Metoda analytická byla následně využita při zkoumání skutkových podstat co do podmínek jejich naplnění a stejně tak při zkoumání rozhodnutí soudů (judikatury) v oněch případech včetně názorů autorů využití bibliografie. V poslední řadě byla využita metoda komparace, a to v té míře, kdy byly porovnávány názory odborné veřejnosti na danou problematiku, především v případě problematiky dopadu vydědění na potomky vyděděného a neplatného vydědění dle § 1650 o. z.

V rámci práce bude využita bibliografie týkající se historické úpravy vydědění především od autorů Skřejpka, Kincla a Malého. A dále, vzhledem k poměrně velkému množství zdrojů a bibliografie týkajících se aktuální úpravy, bylo čerpáno především z rozsáhlých komentářových publikací od vydavatelství C. H. Beck a Wolters Kluwer, které byly doplněny o odborné články z publikací Ad Notam a Bulletinu advokacie a o již zmíněná rozhodnutí soudů (především rozhodnutí Nejvyššího soudu), která, jak se domnívám, hrají velkou roli v našem právním řádu, a nejen v případě vydědění.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních částí, kdy v první části je proveden hlubší historický exkurz za účelem ukázání nepominivosti, resp. stálosti, vydědění v proměnách věků. Počínaje právní úpravou ve starověkém Římě přes období středověku ovlivněné Maiestas Carolina či Obnovené zřízení zemské, průlomové ABGB, překotnou snahu rekonstrukce občanského práva v první polovině 20. století, až po občanský zákoník z roku 1964.

V druhé části jsou vymezeny pojmy přímo související s vyděděním. Práce tedy zkoumá, co to vydědění je, kdo je nepominutelným dědicem a v jakých případech nastupují potomci nepominutelného dědice na jeho místo, postavení nezletilého nepominutelného dědice, a kdo je zůstavitelem. A dále jsou v této části řešeny hmotněprávní aspekty vydědění jako náležitosti listiny, jejímž obsahem je prohlášení o vydědění, přechodná ustanovení, neplatnost vydědění dle ust. § 1650 o. z. a vliv vydědění na potomky vyděděného. Následně je též nastíněna procesní obrana vyděděného v souvislosti s řízením o pozůstalosti dle z. ř. s.

Ve třetí části diplomové práce jsou uvedeny zákonné důvody pro vydědění dle § 1646 o. z. a další možnosti vydědění jako vydědění nezpůsobilého dědice, vydědění pro marnotratnost či zadluženost nepominutelného dědice, vydědění bez udání důvodu a vydědění mlčky a po právu. To vše je zkoumáno z uceleného pohledu na rozhodovací činnost soudů zabývající se institutem vydědění a související problematikou, mj. v návaznosti na objasnění některých nejasných

pojmu jako *opravdový zájem* či *trvale nezřízený život*, a s ohledem na názory odborníků týkající se právní úpravy institutu vydědění.

1 Historický exkurz

Úkolem historického exkurzu bude nastínit vývoj vydědění v rámci dědického práva od jeho kořenů v římském právu, středověk ovlivněný *Maiestas Carolina*, Koldínův zákoník a Obnovené zřízení zemské, rakousko-uherský ABGB, překotné snahy o rekodifikaci občanského práva v 1. polovině 20. století skrze Osnovy z roku 1931 a Vládní návrh z přelomu let 1936 a 1937, občanský zákoník z roku 1950, až po předposlední občanský zákoník z roku 1964. V rámci toho bude poukázáno na důvody pro vydědění, jejich změn v rámci století a na předpoklady pro vydědění zůstavitelových potomků.

1.1 Římské právo

Již od počátků je římské právo základním kamenem zákonných úprav v celé Evropě, toto dokládá mimo jiné fakt, že části římského práva v původním znění jsou i v 21. století využívány v několika evropských státech jako Lichtenštejnsko, Andorra či San Marino. Příkladem aktuálnosti římského práva je dozajista přednost testamentu (závěti) před děděním ze zákona² (srov. ust. § 1633 odst. 1 o. z).

Pokud se zaměříme na aspekty institutu vydědění v římském právu, je pro danou dobu logické, že bylo genderově nevyvážené, neboť Řím byl zcela patriarchální společností, proto nalézáme nuance při aplikaci vydědění, jak je možné vidět v Gaiově komentáři druhém k Institutům ve 4 knihách, kde v odstavci 118 je upozorňováno na situaci, kdy „*pořizuje-li testament žena, která je v poručenství, musí jej pořizovat se souhlasem poručníka. Jinak bude podle civilního práva testovat neplatně.*“³ Dále v odstavci 121: „*také (se vztahuje na testamenty) žen, které neplatně testovaly proto, že dejme tomu nepřevedly prodejem rodinný majetek anebo že nepronesly nunkupační formulí; zda se však tato konstituce vztahuje i na ty testamenty, které ženy pořídily bez souhlasu poručníka uvidíme (dále).*“⁴, přičemž odstavec 121 odkazuje na přecházející odstavce týkající se „držby pozůstalosti“ přislíbené přetorem zapsaným dědicům.

Rozhodnout o vydědění bylo dle římského civilního práva zcela ponecháno na vůli otci, lze tedy usuzovat, že toto právo nepřináleželo ženám. Otec, pokud chtěl vydědit svého prvorozeného syna, musel dle odstavce 127 použít vyděd'ovací formulí „*Titius, můj syn, buď*

---

² BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan, ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. Bratislava: Vydavatelství MANZ, 1997, s. 140.

³ KINCL, Jaromír. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 125.

⁴ Tamtéž.

*vydětěn! anebo takto: Můj syn budiž vydětěn,*⁵ neboli *exheredatio*⁶, kterou obsahoval následně jeho testament, takovéto vydětění je vydětění jmenovitě. V případě dalších potomků bez ohledu na pohlaví postačovala fráze: „*Všichni ostatní buďtět vydětění!*“⁷, toto nazýváme vydětěním „mezi ostatními“.

V rámci vydětění římské právo myslelo i na tzv. později narozené osoby, resp. *nasciturus*. V případě osob ženského pohlaví bylo možné vydětět jmenovitě či „mezi ostatními“. Pokud byl využit druhý způsob – „mezi ostatními“, dané osobě se ponechala část majetku jako odkaz, aby se nezdálo, že byla opomenuta.⁸ U osob mužských bylo možné vydětět pouze jmenovitě, a to formulí: „*Každý syn, který se mi narodí, budiž vydětěn!*“⁹

Proti tomuto stojí pravomoc prétorů, který, jak je uvedeno v odstavci 129, „*nařizuje, že všechny děti mužského pohlaví, tedy i vnuci a pravnuci, musí být vydětěni jmenovitě, děti ženského pohlaví však (postačí vydětět) „mezi ostatními“*“. *Kdyby tak vydětěni nebyly, přislibuje jim prétor „držbu pozůstalosti proti tabulím testamentu“*.¹⁰

V rámci vydětění v civilním právu bylo třeba, aby dědicové vlastní a nutní (*heredes sui et necessarii*) byli buď ustanoveni za dědice, nebo vydětěni, aby nikdo nebyl opomenut a byla tak zachována ochrana nepominutelných dědiců. V případě, že k tomuto nedošlo, zvláště u syna (*filius familias*), byl testament považován za nespravedlivý čili za neplatný.¹¹

Jelikož svévole zůstavitele (otce) při pořizování závěti byla příliš rozsáhlá, v rámci justiniánského práva došlo ke stanovení taxativních důvodů pro vydětění. Pro potomky bylo stanoveno 14 důvodů a pro předky důvodů 8.¹² V rámci justiniánského práva museli být v závěti uvedeni všichni vydětěni (děti – i dcery – mužské linie a všichni postumi, neboli pohrobci) výslovně a jmenovitě, nesplnění tohoto způsobovalo neplatnost závěti.¹³ Dříve, od dob Konstantina, nebylo vydětění vázáné na určitou formu.

---

⁵ KINCL, Jaromír. *Gaius: Učebnice práva...*, s. 127.

⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce. 2. upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 234.

⁷ KINCL, Jaromír. *Gaius: Učebnice práva...*, s. 129.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 289.

¹² SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce. 2. upravené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 239.

¹³ BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. Praha: Nakladatelství Academia Praha, 1995, s. 176-177.

1.2 Středověk

Historický exkurz středověku začíná v polovině 14. století, tedy v období navazujícím na Doby temna, ve které došlo k roztržiténosti Evropy a propadu ve vzdělanosti, což posunulo evropský vývoj společnosti o několik desítek až stovek let nazpět. Dříve vyspělé a ucelené římské právo se stává jen jakýmsi inspiračním zdrojem pro tehdejší zákonodárce, kteří spíše kuse a částečně přebírají římsko-právní úpravu.

V rámci snahy Karla IV. o kodifikaci z roku 1355, jejímž výsledkem byl *Maiestas Carolina*, je nastíněna možnost vydědění. Článek 68 *Maiestas Carolina* přímo „obsahuje výslovný zákaz bez viny vydědit syny nebo dcery“¹⁴. K tomuto autoři předmětné publikace uvádějí, že „syna nebo dceru nelze bezdůvodně vydědit, minimálně ne z nemovitého majetku, který zdědil již zůstavitel.“¹⁵

K průlomů a kodifikaci městských práv, a to nejen v oblasti dědického práva, došlo v roce 1579 vydáním tzv. Koldínova zákoníku, jehož autorem byl Pavel Kristián z Koldína, tehdejší pedagog, písař, humanistický básník a měšťanský politik. V rámci Koldínova zákoníku je výslovně uvedeno čtrnáct vydědovacích důvodů, mezi něž patří například pošpinění rodinné cti, újma na zdraví, spolupráce se zločinci nebo neposkytnutí pomoci, která by poskytnuta mohla být, když by se rodiče dostali do vězení. Tento výčet není však taxativní, neboť nadto je zde uvedeno, že: „mohou i jiné příčiny tak těžké, aneb nad ty ještě těžší vzniknouti a od dětí rodičům dány býti, pro kteréžto příčiny rodičové děti své mohou ode všeho dědictví odstrčiti.“¹⁶

Příklady užití vydědění ve středověku je možné dále ilustrovat na šlechtických kšaftech, a to konkrétně na kšaftech Adama Koce z Dobrše datovaného k roku 1592 a Buriana Chuchelského z Nestajova z roku 1630. V prvním zmíněném kšaftu Adam Koc z Dobrše vydědjuje svého syna z důvodu nectného a nenáležitého chování a zbavuje ho nároku na svůj statek. V druhém případě se dochoval přesný výpis důvodů pro vydědění syna Buriana Chuchelského z Nestajova, mezi něž patřila újma na životě, zdraví a majetku Burianově, a dokonce i nevhodná volba manželky.¹⁷

Dále se posouváme až k převratnému právnímu předpisu, kterým je Obnovené zřízení zemské. V rámci OZZ bylo vydědění nazýváno odkšaftování a zůstavitel k takovému kroku musel mít vážný důvod. Odkšaftování jako takové nevyžadovalo zvláštní listinu a postačovalo,

---

¹⁴ ADAMOVI, Karolina, SÝKORA, Antonín. *Dědické zemské právo v české historii: k obsahu českého zemského hmotného dědického práva od patrimoniálního státu do poloviny 17. století se zvláštním zřetelem k Obnovenému zřízení zemskému, Deklaratoriím a Novelám*. Ostrava: Key Publishing, 2013, s. 22.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013, s. 175.

¹⁷ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého...*, s. 64.

pokud bylo provedené v rámci kšaftu. O odkšaftování bylo možné vést spory, které rozhodoval panovník či zemský soud. V případě, že bylo shledáno, že důvody pro odkšaftování nejsou dostatečně závažné, odkšaftované dítě mělo dostat svůj díl a kšaft zůstal nadále platný. Co se týče vydělovacích důvodů, zde se měla soudní praxe držet analogicky ustanovení Koldínova zákoníku.¹⁸

1.3 ABGB

Vzhledem k nejednotnosti právní úpravy dochází k sepisu zákona č. 946/1811, tedy obecného zákoníku občanského, odborníky soukromého práva nazýván také jako svatý grál občanského práva. ABGB původně obsahovalo v ust. § 768 čtyři vydělovací důvody, a to odpadnutí od křesťanství, zanechání zůstavitele bez pomoci v nouzi, odsouzení pro zločin k žaláři doživotnímu nebo dvacetiletému a vytrvalé vedení života, který se přičící veřejné mravnosti. Poslední z důvodů již v rámci OZO svým výkladem upřesňuje Nejvyšší soud Československé republiky v rozhodnutí ze dne 13. dubna 1929, Ry 1 921/28, podle kteréhož: *„Důvodem vydělení podle § 768 čís. 4 obč. zák.¹⁹ jest způsob života vyděděného, přičící se podle všeobecných názorů dobrým mravům, aniž třeba, by způsob života vyvdal opravdu veřejné pohoršení“*²⁰.

V rámci ABGB můžeme sledovat snahu o zpřehlednění právní úpravy, resp. o zkoncentrování důvodů pro vydělení užívaných v římském právu a v obyčejovém právu zemském do menšího počtu, které však stále svým obsahem a smyslem pojímají i důvody ze zmíněných dříve užívaných právních úprav. Nutno podotknout, že ABGB přináší do právního řádu institut nepominutelného dědice (srov. § 762 an. ABGB).

Nicméně můžeme pozorovat jisté zpolitizování duchovního vyznání v prvním uvedeném důvodu, tedy odpadnutí od křesťanství. Zde je patrný velký vliv církve na každodenní život a samotný důvod pro vydělení jen potvrzuje fakt, že církev byla v dané době opravdu silnou institucí, která měla moc zasahovat do znění světských zákonů. Tento vliv ale v průběhu století opadá a církev začíná ztrácet na svém silném postavení, což reflektuje novela zákonem č. 49/1868 Ř. z. ze dne 25. 5. 1868 konkrétně ve článku 7, kde je tento vydělovací důvod

---

¹⁸ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého...*, s. 93-94.

¹⁹ Zde se pod zkratkou obč. zák. má na mysli OZO, nikoli zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²⁰ *Vážný 8879. Vážný (Sbírka rozhodnutí NS 1919-1945), XI-a/1929* [online]. beck-online.cz [cit. 10. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojshfpxmyl2nz4v6obyg44q>>.

vypuštěn. Nutno podotknout, že úprava vydědění v ABGB se týká pouze dětí, resp. zůstavitelových potomků, tedy takováto úprava se nevztahuje na manželku zůstavitele.

Novela č. 49/1868 Ř.z. byla od vydání ABGB jedinou novelou vydědovacích důvodů až do 31. 12. 1965, kdy přestal být ABGB účinný (resp. později OZO) na českém území.

1.4 Vývoj ve 20. století

1.4.1 Vládní návrh a Osnova

Po vzniku první Československé republiky došlo k recepci ABGB, ve znění účinném od 26. 05. 1868, jenž se jako československý právní předpis nazýval Československý obecný zákoník občanský (OZO). Tedy na vydědovacích důvodech se nic neměnilo. Vlna patriotismu a národní hrdosti vedla k potřebě sepsat a zkonstruovat vlastní právní řád a byly zde i snahy o úpravu dědického práva. První takovouto ucelenou snahou byly tzv. Osnovy z roku 1931, které ve svém § 677 určovaly tři vydědovací důvody, kdy může být dítě vyděděno. Dítě mohlo být vyděděno

- a) jestliže zůstavitele bez pomoci opustilo v nouzi, nebo
- b) bylo-li odsouzeno pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o zvrhlé povaze, nebo
- c) vedlo-li vytrvale zhýralý život.²¹

Druhou ucelenou snahou byl tzv. Vládní návrh z přelomu let 1936 a 1937, kdy znění § 578 odpovídalo výše uvedenému § 677 Osnov vyjma uvedeného odstavce b), ve kterém dítě muselo být právoplatně odsouzeno pro zločin svědčící o zvrhlé povaze.²²

Lze tedy usoudit, že v reálné situaci tyto pokusy převzaly s mírnými nuancemi směr, který nastavilo ABGB. Vzhledem ke geopolitické situaci v Evropě v následujících letech však k přijetí Vládního návrhu již nedošlo a další změnou byl tedy v dědickém právu až zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

1.4.2 OZ 1950

Po dlouhém úseku právních dějin činícím více než 150 let byla skončena účinnost ABGB a v účinnost vyšel nový občanský zákoník zákon č. 141/1950 Sb. V rámci OZ 1950 a jeho § 552 se již přímo mluví nikoli o dítěti ale o dědici, jehož zákonný podíl nemůže být závětí zkrácen, anebo může, nikoli však o více než čtvrtinu ceny (dnes nepominutelný dědic). Takový

---

²¹ HORÁK, Ondřej. *Absolutní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy. Vybrané otázky*. Praha: Leges, 2017, s. 114.

²² SCHELLE, Karel. TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 384.

dědic mohl být vyděděn, protože zůstavitele opustil v nouzi nebo byl odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo trvale odpírá pracovat. Dědický podíl takto vyděděného dědice získali dědicovi potomci, pokud byl dědic zůstavitelovým potomkem.

Ve srovnání s ABGB, kde bylo jedním z vyděd'ovacích důvodů odpadnutí od křesťanské víry, je patrné, že situace na českém území se do značné míry změnila. Roku 1965 v Československé socialistické republice vládl proletariát a socialismus, a tak se ani nelze divit, že vyděd'ovacím důvodem v této době je dříve nikdy neužitý odpor k práci. V případě takového odporu se muselo jednat: „o *trvalé vyhýbání se práci, která je považována za jednu z nezákladnějších povinností, ale také práv občana v socialistické společnosti.*²³

1.4.3 zákon č. 40/1964 Sb.

V rámci zákona č. 49/1964 Sb., který nahradil OZ 1950 je třeba rozlišovat předrevoluční a porevoluční znění ustanovení o vydědění. Ustanovení § 469a obč. zák. účinné od 1. 4. 1983 do 31. 12. 1991 určuje důvody velmi extenzivně a reflektuje politický idealismus a směr, kterým se tehdejší republika ubírala. Tedy, že vyděděn může být ten, kdož v rozporu s pravidly socialistického soužití neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech. Mezi jiné závažné příklady pak patřilo neobstarání pomoci zůstaviteli v nemoci nebo ve stáří v souvislosti s ilegálním opuštěním ČSSR, tuto problematiku blíže nastiňují závěry občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 29. 12. 1984, sp. zn. Cpj 51/84.

Po revoluci účinné znění § 469a obč. zák., tedy od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2013, se vztahovalo na potomky a za výslovného zmínění v listině o vydědění i na osoby uvedené v § 473 odst. 2 obč. zák. Vyděd'ovací důvody se vrátily zpět ke kořenům ABGB a římského práva a zůstavitel mohl potomka vydědit, jestliže

- a) v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech,
- b) o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl,
- c) byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,
- d) trvale vede nezřízený život.

---

²³ HOLUB, Rudolf. *Komentář k občanskému zákoníku: právo dědické*. Praha: Orbis, 1957, s. 211.

2 Aktuální právní úprava vydědění

2.1 Hmotněprávní úprava

Nynější právní úprava vydědění je zakotvena výhradně v zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a to především v ust. § 1646 an., § 1650 an. a § 3072. Přičemž tato část je věnována vymezení základních pojmů, náležitostem vydělovací listiny, možnostem zrušení vydědění, problematice přechodných ustanovení, neplatnému vydědění dle § 1650 o. z. a vlivu vydědění na potomky vyděděného. Samotným důvodům pro vydědění je věnována třetí část.

2.1.1 Vymezení základních pojmů

Vydědění je třeba chápat jako projev zůstavitelovy vůle, jehož výsledkem je úplné či částečné zbavení nepominutelného dědice práva na povinný díl, přičemž „*aby došlo k vyloučení dědice z práva na povinný díl nebo k jeho zkrácení k tomuto právu, musí být zákonné důvody vydědění naplněny nejpozději ke dni úmrtí zůstavitele. Nemusí být tedy naplněny v okamžiku pořízení pro případ smrti.*“²⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že vydědění se týká jen a pouze nepominutelných dědiců, a v případě, že by zůstavitel projevil ve své závěti vůli vydědit jiného, nežli nepominutelného dědice např. manželku, bude se jednat o tzv. negativní závěť, nikoli o vydědění.²⁵ Osoby patřící pod pojem nepominutelného dědice jsou taxativně vymezeny v ust. § 1643 odst. 1 o. z. Nepominutelnými dědici ve smyslu uvedeného ustanovení jsou tedy děti zůstavitele a pokud nedědí, tak jejich potomci. Tito potomci (děti zůstavitelova dítěte) jsou nepominutelnými dědici tehdy, když ono dítě

- a) nepřezilo zůstavitele anebo zemřelo současně s ním (§ 1479 věta druhá o. z.);
- b) je dědicky nezpůsobilé (§ 1481 o. z.), to platí i když dítě přežije zůstavitele (§ 1483 o. z.);
- c) zřeklo se dědického práva (§ 1484 o. z.) a se zůstavitelem ujednalo, že zřeknutí se dědického práva nepůsobí vůči potomkům;
- d) bylo platně vyděděno (§ 1646 odst. 1 o. z.), nedožilo se zůstavitelovy smrti a potomci nejsou samostatně vyloučení z práva dědického (§ 1646 odst. 3 věta druhá o. z.); nebo

---

²⁴ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář. I. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1592.

²⁵ CHALUPA, Ivan. REITERMAN, David. MUZIKÁŘ, Martin. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 133.

e) bylo platně vyděděno, dožilo se zůstavitelovy smrti, potomci nejsou samostatně vyloučení z práva dědického a zůstavitel je povolal za dědice (§ 1646 odst. 3 věta první o. z.).²⁶

Šešina doplňuje, že „za potomky je třeba považovat stejné osoby, jako jimi jsou potomci v první dědické třídě (tj. vnuky, nastupující místo dětí, právnuky nastupující místo vnuků, atd.), včetně počatého dítěte (§ 25 o. z.).“ Z čehož dále vyplývá, že právo na povinný díl mají i ty osoby, které byly osvojeny a v rámci zůstavitelovy pozůstalosti by byly v pozici dědiců první dědické třídy.²⁷

Problematické je odmítnutí dědictví dle § 1487 o. z. V takovém případě by potomci dítěte mohli požadovat dorovnání povinného dílu v rozsahu, který by náležel jejich předkovi, za předpokladu, že dítě dědictví odmítne bez výhrady povinného dílu, a tak nedojde k přirůstání dědického podílu dítěte zbylým spoludědicům ze závěti a nastoupí dědici ze zákona, resp. potomci dítěte.²⁸

K otázce vydědění nezletilého potomka judikatura uvádí, že zákonná úprava nezakazuje vydědit nezletilého potomka, přičemž nezletilost se zkoumá v době sepsání listiny o vydědění. Avšak stejně jako u zletilého potomka bude třeba zkoumat, zda byly naplněny skutkové podstaty dle § 1646 odst. 1 písm. a), b) a d). U skutkové podstaty pod písm. c) bude třeba vycházet z pravomocného rozhodnutí soudu v trestní věci, a navíc bude třeba „těž uvážit, zda s ohledem na věk vyděděného, jeho rozumové schopnosti a volní vlastnosti od něho bylo možno chování vylučující vydědění požadovat.“²⁹

Povinným dílem, který je předmětem práva, jehož je potomek zůstavitele zbaven v rámci vydědění, je nyní chápána „pohledávka nepominutelného dědice vůči dědicům, kteří mají povinnost nepominutelného dědice vyplatit v penězích“, pokud si ovšem nepominutelný dědic nesjedná s ostatními dědici jiný způsob vyrovnání povinného dílu, nebo sám zůstavitel nestanovil jinak.³⁰

S tímto souvisí i další změna, a sice, že nepominutelný dědic již není dědicem, jak tomu bylo v předešlé právní úpravě. Nýbrž nyní je věřitelem dědiců a odkazovníků, vůči nimž má výše uvedenou pohledávku, resp. právo na povinný díl.³¹

---

²⁶ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 2. vydání*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 366.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Vydědění nezletilého dědice (§ 469a ObčZ). *Ad Notam*, 1999, č. 5, s. 106.

³⁰ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 362.

³¹ KINDL, Milan. In KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš. *Občanský zákoník. Praktický komentář*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 86.

Pro úplnost je dobré uvést, že zůstavitelem je „fyzická osoba, jejíž majetek se po její smrti stane předmětem dědického řízení“³² a „po její smrti nastupuje dědická sukcese (nástupnictví)“.³³

2.1.2 Náležitosti vydělovací listiny a možnost zrušení vydělení

Prohlášení o vydělení je výsledkem aktivního jednání zůstavitele, vyjma případů, kdy bude k vydělení docházet mlčky a po právu (srov. § 1651 o. z.). Takové prohlášení musí být učiněno v písemné formě, výjimku tvoří případy upravené v ust. § 1542 a násl. o. z. Jelikož nároky na formu právního jednání jsou shodné s nároky na závěť, je zřejmé, že i možnosti sepsání odpovídají možnostem u sepsání závěti, tzn. prohlášení o vydělení lze učinit písemně soukromou listinou v alografní či holografní formě, nebo veřejnou listinou (srov. § 1533-36 a 1537-8 o. z.).³⁴ Prohlášení o vydělení může být vypracováno na samostatné listině, nebo může být součástí závěti.³⁵

Co se týče změny vůle zůstavitele, v případě, že by zůstavitel projevil vůli zrušit vydělení potomka, může tak učinit odvoláním prohlášení o vydělení. Samo vydělení totiž nezaniká tím, že v době úmrtí zůstavitele již důvod k vydělení fakticky neexistuje. Dané odvolání je možno provést v některé z forem předepsaných pro pořízení závěti (srov. § 1577 o. z.)³⁶ Dále je možné odvolat vydělení mlčky dle § 1578 o. z., „nebo tak, že zůstavitel povolá dříve vyděleného nepominutelného dědice za dědice nebo odkazovníka (Rouček/Sedláček III 772 8).“³⁷ A dále je možné zrušit vydělení vydáním prohlášení o vydělení (sepsaného ve veřejné listině) zůstaviteli. Tato možnost bude využita zůstavitelem v případě, že prohlášení o vydělení bylo sepsáno formou notářského zápisu a zůstavitel si nepřeje, aby obsah tohoto prohlášení vyšel najevo v řízení o pozůstalosti.³⁸

Dále je dobré uvést zvláštní případ zrušení prohlášení o vydělení, který zmiňuje Svoboda, kdy „zůstavitel může také zrušit prohlášení o vydělení tím, že vydělenému zanechá pozdějším pořízením pro případ smrti majetek, tedy dědický podíl nebo odkaz“. Svobodův názor na takovýto případ je, že „i když takový závěr nyní ze žádného ustanovení občanského zákoníku

³² *Dědické právo: Zákonná poslušnost dědiců* [online]. nkr.cz, 17. ledna 2017 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na < https://www.nkr.cz/vasi-notari/detail/239_330-dedicke-pravo-zakonna-posloupnost-dedicu>.

³³ KORECKÁ, Věra. In HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník* [online]. beck-online.cz [cit. 18. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxhu5ltorqxm2lumvwa&groupIndex=0&rowIndex=0>>.

³⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 390-391.

³⁵ usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. července 1986, sp. zn. 18 Co 135/86

³⁶ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 391.

³⁷ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1595.

³⁸ Tamtéž.

nevyplývá, lze jej patrně přijmout, když z celého dědického práva vyplývá vázanost vůlí zůstavitele, a lze tedy očekávat, že když zůstavitel vyděděnému po pořízení prohlášení o vydědění zanechal majetek, chtěl tím také vydědění zrušit.“³⁹

Prohlášení o vydědění stejně jako další listiny pořizované pro případ smrti, jejichž výčet vychází ze současné právní úpravy dědického práva dle o. z., jsou ukládány do Evidence právních jednání pro případ smrti⁴⁰, a to na základě ust. § 35 odst. 1 zák. č. 358/1992 Sb., notářský řád.

V případě podstatného omylu týkajícího se vydědění nepominutelného dědice se využijí ustanovení o omylu dle § 1529 a násl. o. z. Pokud by mělo být na základě onoho podstatného omylu prohlášení o vydědění neplatné, neboť se zakládá na mylné pohnutce zůstavitele, musí být taková pohnutka v samotném prohlášení vyjádřena.⁴¹

2.1.3 Přejícná ustanovení

Důvodová zpráva k ust. § 3072 uvádí, že nynější právní úprava respektuje pravidlo užití práva platného v den smrti zůstavitele. V rámci tohoto ustanovení dochází k realizaci zásady ochrany autonomie vůle zůstavitele. Což se projevuje v případě úmrtí zůstavitele za účinnosti o. z., kdy je třeba zhojit neplatnost či vady jednání zůstavitele, které učinil za předchozí právní úpravy a podle předchozí právní úpravy je takové jednání neplatné či jinak vadné, avšak vyhovuje nynějšímu dědickému právu.⁴² Půjde zejména o případy prohlášení o vydědění učiněných za účinnosti obč. zák., ve kterých nebyl uveden důvod vydědění nebo neobsahovala den, měsíc rok, kdy byla učiněna⁴³, což dříve způsobovalo absolutní neplatnost takových prohlášení (srov. § 476 odst. 2 a 469a odst. 3 obč. zák. a rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. listopadu 2016, sp. zn. 11 Co 433/2016).

V rámci nové právní úpravy v souvislosti s předchozí vyvstává otázka, zda bude v případě úmrtí zůstavitele po 31. 12. 2013 platit důvod vydědění uvedený v listině o vydědění, sepsané před 1. 1. 2014, spočívající v odsouzení pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku. K tomuto uvádí Šešina, že „i v tomto směru platí nová zákonná úprava, a tedy nebude po takovém zůstaviteli dědit dědic, který byl odsouzen k trestu

³⁹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 391.

⁴⁰ BÍLEK, Petr. In BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav. RYŠÁNEK, Zdeněk a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání* [online]. beck-online.cz [cit. 20. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwk232ge3delTmjptcojzgjptgnjy15ygmzmzvmi>>.

⁴¹ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1595.

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. beck-online.cz [cit. 15. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6bz15shu&groupIndex=10&rowIndex=0>>, k § 3069 až 3072.

⁴³ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 3047.

*odněti svobody v trvání nejméně jednoho roku, avšak za předpokladu, že šlo o trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze.*⁴⁴ Otázka dopadu vydědění při přechodu zákonné úpravy na potomky vyděděného bude řešena níže.

V neposlední řadě je třeba zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu týkající se posuzování listiny o vydědění sepsané za účinnosti předchozí právní úpravy, které uvádí, že *„s ohledem na výše uvedené se platnost listiny o vydědění ze dne 31.8.2012 sice posoudí podle právní úpravy účinné ke dni jejího pořízení (tj. podle obč. zák.), nicméně, jak vyplývá z ustanovení § 3069 o. z., při dědění se vždy použije právo platné v den smrti zůstavitele. Oproti právní úpravě vydědění v obč. zák. je však podle o. z., platného a účinného v den smrti zůstavitele, k platnému vydědění nutné prokázat existenci zákonného důvodu vydědění až ke dni smrti zůstavitele. Tento závěr přitom lze dovést (i přesto, že tak není výslovně uvedeno v zákoně) z ustanovení upravujících institut vydědění (§ 1646 až § 1649 o. z., příp. § 1651 odst. 2 o. z. týkající se tzv. „vydědění mlčky“) a dále též i z důvodové zprávy k tomuto zákonu. Z tohoto důvodu je možné, vyslovil-li zůstavitel - jako v projednávané věci - jen některý z důvodů vydědění (nepominutelný dědic o něj neprojevoval opravdový zájem, který by projevoval měl), v řízení o pozůstalosti, resp. ve sporném řízení vyvolaném postupem podle ustanovení § 170 z. ř. s., prokázat vůči takovému dědici i jiný zákonný důvod vydědění (např. že zůstaviteli neposkytl potřebnou pomoc v nouzi anebo vedl nezřízený život). Podle předchozí právní úpravy účinné do 31.12.2013 (obč. zák.) takový postup možný nebyl, a pokud byl nepominutelný dědic úspěšný ve své obraně a podařilo se mu vyvrátit existenci toho zákonného důvodu vydědění, jež zůstavitel uvedl v prohlášení o vydědění, nebyl vyděděn, i když by vůči němu bylo možné prokázat existenci i jiného zákonného důvodu vydědění.*⁴⁵

2.1.4 Neplatné vydědění dle § 1650

Neplatnost vydědění je upravena v ust. § 1650 o. z., ve kterém se hovoří o neplatně vyděděném nepominutelném dědici a jeho právu na povinný díl.

Důvodová zpráva zmiňuje situaci, kdy zůstavitel pomine nepominutelného dědice, a to buď tak, že jej vydědí (ze zákonných důvodů nebo z důvodů jež zákon nezná), anebo na místo něj povolá jiné dědice a na něj nehledí. Předmětné ustanovení má garantovat ochranu nepominutelnému dědici právě proti neplatnému vydědění ve smyslu nenaplnění skutkových

---

⁴⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVORÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 376.

⁴⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2019, sp. zn. 24 Cdo 1777/2019-II. [srov. též Fiala, R., Drápal L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 626]*

podstat dle § 1646 odst. 1 o. z. nebo opomenutí v rozporu se zákonem. Tuto garanci má reprezentovat právě zmiňované právo na povinný díl.⁴⁶

K neplatnosti vydědění uvádí Kittel, že předmětné ustanovení nelze vykládat ve smyslu neplatnosti právního jednání dle § 574 a násl. o. z. Pokud by se totiž jednalo o neplatnost dle § 574 a násl. o. z., potom by potomek nebyl vyloučen z dědického práva ani z práva na povinný díl. Kittel spatřuje neplatnost vydědění dle § 1650 o. z. pouze v jednání zůstavitele, kterým vydědil potomka na základě vyděd'ovacího důvodu, jehož skutková podstata nebyla naplněna nebo nemá zákonnou oporu (není zákonem upraven), a v takovém případě má neplatně vyděděný právo pouze na povinný díl.⁴⁷

Právnícký tandem Svoboda a Klička souhlasí s předešlým názorem Kittela, kdy neplatnost ve smyslu § 574 a násl. o. z. způsobuje, že k prohlášení o vydědění se nepřihlíží a potomek je dědicem ze zákonné dědické posloupnosti, z čehož vyplývá, že má nárok na dědický podíl, nikoli jen na povinný díl.

Také souhlasí s tím, že za neplatné vydědění dle § 1650 o. z. je třeba považovat vydědění na základě důvodu, jehož skutková podstata nebyla naplněna, nebo který nemá oporu v zákonné úpravě. Avšak oproti Kittelovi docházejí k jinému závěru ohledně následku neplatnosti vydědění. Dodávají totiž, že pokud v rámci výše uvedeného nedošlo k platnému vydědění, tak *„dochází k dědění ze zákona, je nutné respektovat tu skutečnost, že potomek je dědicem v první třídě dědiců a má právo na dědický podíl. Jiný výklad podle našeho názoru není možný, resp. by byl v rozporu s čl. 11 LPS, podle kterého se dědění zaručuje. Domníváme se tedy, že toto ustanovení zákona lze aplikovat pouze za předpokladu, že zůstavitel paralelně s prohlášením o vydědění, ve kterém potomka vyloučil z jeho práva na povinný díl (vydělil zcela), nebo jej v tomto jeho právu zkrátil (vydělil částečně), pořídil pořízení pro případ smrti a povolal jiné dědice – koneckonců ze stejných závěrů vycházela i dřívější právní teorie a judikatura*^{48, 49}

Šešina uvádí jako příklad vydědění z důvodu neupraveného zákonem nedostudování vysoké školy. Co se týče následku takového neplatného vydědění, dává za pravdu právníckému tandemu, když říká, že *„lze mít za to, že když nejsou splněny základní náležitosti potřebné pro to, aby právní jednání bylo platné, pak když by zůstavitel nepořídil závěť, ani neuzavřel dědickou smlouvu a nastalo by dědění ze zákonné dědické posloupnosti, mělo by být*

⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník..., k § 1650.

⁴⁷ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1595.

⁴⁸ Autoři uvádějí jako příklad dřívější právní teorie monografii Svoboda, E. Dědické právo. Praha: Československý kompas, 1946, s. 63, a jako příklad dřívější judikatury rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky Rv I 221/19 (Vážný 169).

⁴⁹ SVOBODA, Jiří. KLÍČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 24-25.

*takovému nepominutelnému dědici neplatně vyděděnému zachováno dědické právo na celou pozůstalost, bude-li dědicem jediným, nebo na podíl na pozůstalosti, pokud bude dědiců více.*⁵⁰

Další názor prezentuje Bednář, který nesouhlasí s Kittelovým názorem a má za to, že neplatnost vydědění je třeba posuzovat mnohem širěji. On sám spatřuje neplatnost vydědění v „projevu vůle zůstavitele, který nebyl učiněn v předepsané formě, případně projev vůle, který byl učiněn zůstavitelem v duševní poruše. Zároveň může důvod vydědění spočívat v zůstavitelově omylu. Např. zůstavitelův jediný syn bude na základě ne zcela přesvědčivých důkazů odsouzen za vraždu několika lidí. Zůstavitel jej na základě důvěry v pravomocný rozsudek vydědí, ale po smrti zůstavitele se prokáže, že jeho syn vraždy nespáchal a je nevinný.“⁵¹

Dále upozorňuje na otázku, kterou již zodpověděl právníký tandem a Šešina, a sice jaký následek má neplatnost vydědění v případě, že zůstavitel zároveň neučinil některé z pořízení pro případ smrti, když se zcela ztotožňuje se zmíněnými řešeními, resp. řešením.

Bednář také nabízí ucelený pohled, jak chápat ust. § 1650 se všemi jeho konsekvencemi a v této době je více než možné souhlasit s tím, že:

„ust. § 1650 o. z. je třeba vykládat dle jeho smyslu a účelu, k čemuž ostatně nabádá již § 2 odst. 2 o. z. Větu, že neplatně vyděděný nepominutelný dědic má právo na povinný díl, je třeba chápat tak, že má právo alespoň na povinný díl, ledaže mu zákon nebo poslední vůle zůstavitele přiznávají dědický podíl vyšší. Jestliže dojde k neplatnému vydědění nepominutelného dědice bez zanechání posledního pořízení, pak je tento neplatně vyděděný nepominutelný dědic zákonným dědicem v první dědické třídě dle § 1635 o. z., a proto se mu dostane jeho zákonný dědický podíl v plné výši. V takovém případě se pak ust. § 1650 o. z. nepoužije, jelikož nepominutelný dědic dostal větší podíl, než je výše jeho povinného dílu. Obdobná situace by nastala i v případě, kdy by zůstavitel vedle neplatného vydědění zanechal ještě pořízení pro případ smrti, ve kterém by neplatně vyděděnému zanechal více, než činí jeho povinný díl.“⁵²

2.1.5 Vliv vydědění na potomky vyděděného

Nosným ustanovením pro vyjasnění vlivu vydědění na potomky vyděděného je § 1646 odst. 3 o. z., který rozlišuje dvě situace, kdy vyděděný přežije zůstavitele a kdy

⁵⁰ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVORÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 393.

⁵¹ BEDNÁŘ, Václav. Několik poznámek k vydědění. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 10, s. 25.

⁵² Tamtéž.

nepřežije. V prvním případě potomci vyděděného nedědí, pokud zůstavitel neprojeví jinou vůli, a v druhém případě dědí, pokud sami nejsou vyloučeni z dědického práva.

Horák nepovažuje právní úpravu za šťastnou hned z několika důvodů. Prvním z nich je nerespektování autonomie vůle zůstavitele, když se presumuje vydědění potomků (v případě, že vyděděný přežije zůstavitele) a „*ve stěžejní otázce rodinných vztahů podsouvá zůstaviteli řešení, které může být a v některých případech také bude v rozporu s jeho vůlí. Předpokládá totiž, že všichni zákonní dědicové (tj. v poslední dědické skupině praneteře/prasynovci a bratrance/sestřenice, případně i stát v postavení zákonného dědice) jsou zůstaviteli bližší než potomci jím vyděděného potomka (tj. většinou vnuci, kteří se ničím neprovinili). Takové řešení by bylo nejen v rozporu s principy pořizovací volnosti, zachování hodnot a rodinné solidarity, ale i s elementární praktickou zkušeností (zvl. v případě odúmrti).*“

Dále uvádí, že z hlediska jazykového, teleologického, ústavně konformního i komparativního výkladu by potomci vyděděného měli mít nárok na povinný díl i v případě, že vyděděný zůstavitele přežije. Přičemž neopomíjí středoevropskou právní konvenci, při jejímž důsledném dodržování by měl dle jeho názoru být předmětný odstavec § 1646 o. z. vypuštěn.⁵³

Dalším problémem při výkladu tohoto ustanovení nastává, když není jasné, zda úmyslem zákonodárce bylo odejmout potomkům vyděděného právo na dědický podíl, či na povinný díl. K tomuto Talanda a Talandová uvádějí, že „*ze smyslu a účelu uvedeného ustanovení se jeví být správný ten výklad, že vztahuje-li se vydědění i na potomky vyděděného, jsou tito vyloučeni nejen z dědického práva, ale také z práva na povinný díl. Opačný výklad, podle kterého by potomci vyděděného ztráceli toliko právo na dědický podíl, by zcela popíral smysl ustanovení o vydědění, kterým je právě úplné vyloučení možnosti vyděděného podílet se na majetku z pozůstalosti.*“⁵⁴

Další problematickou situací může být vydědění dle § 469a odst. 2 obč. zák. vztahující se i na potomky vyděděného (tato úprava nerozlišovala, zda vyděděný přežije zůstavitele, či nikoli) a situace, kdy prohlášení o vydědění bylo sepsáno před 1. 1. 2014, avšak zůstavitel zemřel již za účinnosti o. z. a vyděděný jej nepřežil. V takovém případě se nabízejí dvě řešení. Buď bude vydědění platné i na potomky dle § 469a odst. 2 obč. zák., anebo bude využito ust. 1646 odst. 3 o. z. Šešina se přiklání k druhému řešení mj. i proto, že „*vydědění někoho, kdo byl v době porřízení listiny o vydědění nezletilý a zůstavitel jej třeba ani neznal, nebo někoho, kdo*

---

⁵³ HORÁK, Ondřej. Postavení potomků vyděděného potomka. *Ad Notam*, 2016, č. 4, s. 5.

⁵⁴ TALANDA, Adam. TALANDOVÁ, Iveta. Vliv vydědění na potomky vyděděného. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 655.

*se dokonce ještě ani nenarodil, není zcela v souladu se zásadami, jimiž se vydědění má řídit.*⁵⁵ Bednář se věnuje stejnému příkladu, ovšem za situace, kdy vyděděný zůstavitele přežije, a má za to, že je nutné „v tomto případě teleologickou redukcí dojít k závěru, že vydědění potomků vyděděného se bude v určitém případě řídit právem platným v okamžiku, kdy k projevu vůle o vydědění došlo.“⁵⁶

Z predestřeného tedy pro potomky vyděděného vyplývá, že v případě, kdy vyděděný zůstavitele přežije, jsou zcela závislí a odkázaní na vůli zůstavitele a záleží na zůstaviteli, zda v rámci závěti či odkazu stanovil některého z těchto potomků za dědice.

2.2 Procesněprávní úprava

Vydědění samo o sobě není v z. ř. s. nijak upraveno, a tak se přidružuje k ostatním institutům. Ustanovení týkající se vydědění jsou především ust. § 113, 168 až 170 z. ř. s. a dále také ust. § 1673 odst. 2 o. z.

Ustanovení § 113 z. ř. s. se týká účastenství vyděděného, resp. vyděděného nepominutelného dědice. Jak uvádí Městský soud v Praze: „*Nepominutelný dědic, který popírá platnost svého vydědění, a žádá, aby bylo jeho právo na povinný díl vypořádáno v řízení o pozůstalosti, je účastníkem řízení podle § 113 ZŘS a má právo na to, aby spor o platnost vydědění byl řešen v řízení o pozůstalosti postupem dle § 168 a násl. ZŘS. Ukončení jeho účasti v řízení je možné jen na základě pravomocného usnesení podle § 169 nebo 170 ZŘS. To platí i tehdy, nezpochybňuje-li platnost závěti.*“⁵⁷

V případě, že vyděděný napadne platnost prohlášení o vydědění z důvodu zůstaviteli nedostatečné svéprávnosti a zůstavitel nezanechal závět' ani dědickou smlouvu, půjde o spor o dědické právo. Vyděděný proto bude odkázán podle § 170 z. ř. s. k podání žaloby u obecného soudu na určení, že je dědicem zůstavitele. V rámci důkazního břemene bude muset vyděděný prokázat, že zůstavitel nebyl plně svéprávný a okolnosti tomu nasvědčující.⁵⁸ Soud ve výroku usnesení dle § 170 z. ř. s. uvede, komu se ukládá povinnost podat žalobu, proti komu má být podána, u kterého soudu, a jak má znít žalobní návrh. Obecně se ukládá povinnost podat žalobu tomu, jehož dědické právo se jeví se zřetelem k okolnostem nejslabší.

⁵⁵ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 376 .

⁵⁶ BEDNÁŘ, Václav. Několik poznámek k vydědění. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 10, s. 25.

⁵⁷ usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. října 2017, sp. zn. 24 Co 92/2017

⁵⁸ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 452.

V případě vydědění se odkáže k podání žaloby podle § 170 z. ř. s. neprávem vyděděný potomek, pokud zůstavitel uvedl důvod vydědění. V opačném případě ten, kdož má dědit na místě vyděděného.⁵⁹

Soud může také vyřešit spor závisající pouze na právním posouzení skutečností, které jsou mezi dědici nesporné dle § 169 z. ř. s. Příkladem toho může vydědění nepominutelného dědice, který je nezletilý a v takovém věku, kdy vzhledem k rozumové a volní vyspělosti by zcela jistě nebyl schopen chování odůvodňující vydědění. V takovém případě soud upraví procesní postavení všech účastníků řízení o pozůstalosti a rozhodne, s kým bude jako s dědicem pokračováno.⁶⁰

---

⁵⁹ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Vzory rozhodnutí a úkonů všech stupňů v občanském soudním řízení a v soudním řízení správním včetně zvláštních řízení soudních podle zákona č. 292/2013 Sb. 4. aktualizované a přepracované vydání.* Praha: Leges, 2014, s. 289.

⁶⁰ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVORÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 452.

3 Jednotlivé skutkové podstaty a judikatura soudů týkající se vydědění

Jak již bylo uvedeno výše, právní řád České republiky nabízí zůstaviteli taxativní výčet důvodů pro vydědění nepominutelného dědice, konkrétně čtyři uvedené v ust. § 1646 odst. 1 o. z. Mimo to ještě doplňuje tyto důvody o, dalo by se říci, preventivní vydědění a dále upřesňuje situaci, kdy zůstavitel v listině o vydědění neurčí, resp. nejmenuje, vydědovací důvod. Neméně důležité je zmínit další dva instituty, a to vydědění mlčky a po právu a vydědění nezpůsobilého dědice.

3.1 a) Neposkytnutí potřebné pomoci v nouzi

„§ 1646

(1) Ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vyděděním z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který

a) mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi,“

Na začátek je vhodné uvést, že tento důvod doznal spíše kosmetických úprav oproti předchozí úpravě uvedené v § 469a odst. 1 písm. a) obč. zák. Ze skutkové podstaty bylo především vyňato slovní spojení „v rozporu s dobrými mravy“ a dále došlo ke změně formulace, která je tak více abstraktnější a méně kazuistická.⁶¹ Lze se tedy ztotožnit s usnesením Ústavního soudu ze dne 19.5. 2015 sp. zn. ÚS 3975/2014, které připomíná, že nynější úprava vydědění je ve většině aspektů prakticky stejná jako předchozí,⁶² s tímto názorem souhlasí i autoři Svoboda a Klička ve své publikaci Dědické právo v praxi.⁶³ Tato skutečnost je podstatná v tom, že je i nadále využitelná velká část judikatury soudů související s předchozí právní úpravou. Neboť přestože se změnila formulace předmětného ustanovení, nemění se nic na jeho obsahu, což je očividným záměrem zákonodárce⁶⁴. Tedy i nadále je zapotřebí, aby neposkytnutí potřebné pomoci bylo v rozporu s dobrými mravy, byť to výslovně zákon neuvádí.

⁶¹ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720), 1. vydání, 2015, s. 412 – 424* [online]. beck-online.cz [cit. 13. března 2021]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgvpwk5tlge3s443cl4zdamjlsl44dsx3qmyytmnbx>>.

⁶² KINDL, Milan. In KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš. *Občanský zákoník...*, s. 88.

⁶³ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 12.

⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, k § 1646 a 1647

- K naplnění skutkové podstaty dochází za kumulativního splnění pěti podmínek, kdy
- a) se zůstavitel ocitl v nouzi,
  - b) objektivně vyžaduje pomoc potomka,
  - c) potomek měl z objektivního hlediska možnost se dozvědět o zůstavitelově nouzi a je objektivně schopen poskytnout adekvátní pomoc⁶⁵, přesto pomoc neposkytl,
  - d) neposkytnutí pomoci je v rozporu s dobrými mravy a
  - e) zůstavitel nabízenou pomoc neodmítl.⁶⁶

Z uvedeného vyplývá, že v bodech b) a c) se musí jednat o objektivní skutečnosti, nikoli o subjektivní pocity a dojmy jak ze strany zůstavitele, tak ze strany potomka.

Dobré mravy, s nimiž je neposkytnutí pomoci v rozporu dle bodu d), jsou ustálenou judikaturou definovány jako „*souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.*“⁶⁷

Co se týče bodu e), zde stojí za zmínku fakt, že neodmítnutá, resp. nabízená pomoc ze strany potomka, musí být reálně způsobilá pomoci zůstaviteli odvrátit nastalou nouzi. Dostatečnost pomoci v nouzi bude dobré ukázat na dvou příkladech. Prvním z nich je situace, kdy zůstavitel trpí vážnou nemocí a potomek jako svou jedinou pomoc nabídne balíček čaje na přilepšenou. Pokud by zůstavitel pomoc odmítl, lze objektivně usuzovat, že takováto pomoc není dostatečná, a dané odmítnutí nebude způsobovat nenaplnění skutkové podstaty. Druhým příkladem může být situace, kdy zůstavitel trpí vážnou nemocí a nepřijme finanční obnos, který by pokryl celou částku na jeho léčbu. Tímto odmítnutím by již mohlo dojít k nenaplnění skutkové podstaty. Otázka, která u druhého příkladu vystává, je, zda by odmítnutí za situace, kdy by se jednalo o jediný akt pomoci v nouzi ze strany potomka nebo pokud by peníze byly například z nelegální činnosti a zůstavitel je odmítl z morálních důvodů, mělo za následek nenaplnění skutkové podstaty, či nikoli.

Nejdůležitější u této skutkové podstaty je určit, kdy se jedná o nouzi dle bodu a), resp. co to nouze dle tohoto ustanovení je. Nouzí není pouze finanční či příjmová nouze, jak by se bylo možné domnívat. Nouze může představovat potíže vzniklé za nepředvídatelných okolností jako požár, povodeň či přírodní katastrofa. Nouzí také může být omezená schopnost pohybu a

---

⁶⁵ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 12.

⁶⁶ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo...*

⁶⁷ usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

s tím související zdravotní potíže či výkon základních hygienických či životních potřeb.⁶⁸ Nouzi může být také případ nezajištění dostatečné výživy potomkem zůstaviteli, což ukládá ust. § 915 odst. 2 o. z.⁶⁹ Nouzi mohou být i „jiné obtíže nastalé v důsledku nemoci (dlouhodobé hospitalizace či rekonvalescence), psychického stavu (např. po úmrtí někoho velmi blízkého, na kterého byl zůstavitel citově vázán), či svého věku.“⁷⁰

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nouze je pojata velmi široce a rozhodně se nejedná o taxativních výčet životních událostí. Proto je možné dojít k závěru, že zdali se jedná o nouzi, která by naplňovala předmětnou skutkovou podstatu, je potřeba u každého případu posoudit zvlášť. Neboť každá okolnost nouze je pro daný případ specifická, a tak nelze nouzi unifikovat, když například ani samotný požár nemovitosti, v níž by zůstavitel bydlel, nemusí beze všeho uvést onoho zůstavitele do stavu nouze.

3.2 b) Neprojevování opravdového zájmu

„§ 1646

(1) Ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vydědění z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který

b) o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl,“

Tento důvod je možné považovat za v praxi nejčastější vydědovací důvod⁷¹ a na první pohled tato skutková podstata může působit tak jasně, že by ani nemusela vzniknout pochybnost o jejím naplnění. Základem je zjištění, co je opravdový zájem, který by měl potomek projevovat, a jaká je míra jeho neprojevování.

Projevování opravdového zájmu a zkoumání jeho dostatečnosti je třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem (např. zda potomek projevoval o zůstavitele zájem a zda byl tento zájem opravdový a zda odpovídal zvyklostem, které stanovují formu a četnost zájmu).⁷² Samotné posuzování projevovaného zájmu potomka, resp. jeho chování, „bude podrobena určitému testu nejenom z pohledu obecných zásad slušnosti (objektivní prvek), nýbrž také s přihlédnutím k určitým zvyklostem, sociálnímu statusu či náboženskému založení rodiny zůstavitele, a dále také k zájmu zůstavitele na udržování rodinných vztahů s

⁶⁸ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1592.

⁶⁹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 374.

⁷⁰ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo....*

⁷¹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 375.

⁷² SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo....*

potomkem (subjektivní prvek). I když občanský zákoník vypustil slovo „trvale“ [ve smyslu § 469a odst. 1 písm. b) ObčZ 1964 měl potomek o zůstavitele neprojevovat opravdový zájem trvale], přesto v jednání potomka musí být určitá trvalost či stálost (setrvalost) v neprojevování opravdového zájmu.⁷³

Dále je třeba též zkoumat reálnou možnost potomka opravdový zájem o zůstavitele projevovat, tedy zda vůbec zůstavitel stál o vztahy s potomkem a umožňoval je realizovat.⁷⁴ K tomu je možné říci, že pokud potomek neprojevuje zájem o zůstavitele poté, co byly vztahy mezi nimi narušeny, což vyústilo zákazem vstupu potomka do domu zůstavitele, potomek nemá možnost reálně zájem projevovat, neboť zůstavitel nemá zájem se s potomkem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy.⁷⁵ S tím souvisí i fakt, že pokud potomek neprojevuje zájem o zůstavitele, jenž o potomka stejnou měrou neprojevoval zájem, samo o sobě takové chování nelze beze všeho považovat za důvod k vydědění.⁷⁶

Bylo by neproporční, aby se zájem vyžadoval pouze po potomkovi i v situaci, kdy zůstavitel o něj nikdy zájem neprojevoval. Proto je třeba dle ustálené rozhodovací praxe soudů rovněž zjišťovat, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevit opravdový zájem, který by jako potomek měl projevit, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy.⁷⁷

Důvodem pro vydědění dle této skutkové podstaty může i být podání zlovolného návrhu na omezení svéprávnosti zůstavitele podloženého smyšlenými či nepravdivými důvody.⁷⁸ V takovém případě se jedná o účelové jednání potomka, které poškozují zájmy zůstavitele a jehož účelem je získání vlastního majetkového prospěchu.⁷⁹

Celkově je tedy zřejmé, že tento vydědňovací důvod spočívá v pasivitě, nekonání a nezájmu ze strany potomka. Nicméně judikatura dovozuje, že důvody mohou spočívat také v chování, kterým sice potomek o zůstavitele projevuje zájem, avšak takové chování

⁷³ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 13.

⁷⁴ rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích z 9. srpna 1996, sp. zn. 1996, 6 Co 10/96

⁷⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2014, sp. zn. 21 Cdo 2088/2013

⁷⁶ KINDL, Milan. In KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš a kol. *Občanský zákoník. Praktický komentář*. Plzeň. Aleš Čeněk, 2019, s. 89. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2017, sp. zn. 21 Cdo 314/2017)

⁷⁷ srov. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. srpna 1996, sp. zn. 6 Co 10/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 23, ročník 1996; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2007, sp. zn. 21 Cdo 403/2007; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. července 2013, sp. zn. 2447/2012; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 2001, sp. zn. 30 Cdo 2214/2002; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2007, sp. zn. 21 Cdo 403/2007; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2008, č.j. 21 Cdo 1825/2007; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2009, sp. zn. 21 Cdo 3992/2008; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2020, sp. zn. 24 Cdo 367/2020

⁷⁸ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1593. (srov. rozsudek Nejvyššího soud ze dne 24. září 2009, sp. zn. 21 Cdo 1912/2008)

⁷⁹ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 13.

neodpovídá řádnému chování potomka k rodiči, neboť takové konání trvale překračuje meze zásad společenského chování⁸⁰ (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 688/2006).

Skutkovou podstatu tedy lze uzavřít tak, že vydědění pro neprojevení opravdového zájmu ze strany potomka je možné jen tehdy, kdy zůstavitel o blízký příbuzenský vztah s potomkem stojí, potomkův nezájem se ho osobně citově dotýká a tento stav mu vadí, nikoli jde-li o situaci, kdy je mu tento stav lhostejný.⁸¹

3.3 c) Trestný čin spáchaný nepominutelným dědicem

„§ 1646

(1) Ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vydědění z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který

c) byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze nebo,“

Skutková podstata týkající se spáchání trestného činu potomkem doznala značných změn oproti předcházející úpravě. Optikou jazykového výkladu se již nemusí jednat o úmyslný trestný čin, za nějž by byl udělen trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku. Naopak se stalo podstatným, za jakých okolností potomek daný trestný čin spáchal.

O tom, zda potomek trestný čin spáchal, či nikoli, nelze usuzovat pouze na základě výpisu z Rejstříku trestů neobsahující informaci o odsouzení, jelikož je třeba brát v potaz možnost zahlazení odsouzení dle § 106 tr. zák.⁸² Samotný výpis z Rejstříku trestů je tedy nedostatečný i proto, že neosvědčuje okolnosti, za kterých byl trestná čin spáchán, a tak bude nutné obeznámit se s obsahem trestního spisu, resp. odsuzujícího rozsudku, což bude ne vždy možné.⁸³

Důvodová zpráva k této skutkové podstatě také uvádí, že „pevná hranice vázaná na uložení trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin v trvání jednoho roku, vložená do zákonného textu dodatečně, je v kontextu evropských úprav zcela neobvyklá a umožňuje zůstaviteli vydědit nepominutelného dědice i z důvodu, který nemá žádné morální opodstatnění – zvláště v té souvislosti, že osnova dává zůstaviteli možnost zkrátit povinný díl

⁸⁰ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo....*

⁸¹ KINDL, Milan. In KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš a kol. *Občanský zákoník....*, s. 88-89.

⁸² KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník....*, s. 1593.

⁸³ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi....*, s. 15.

*nepominutelného dědice, je-li zletilý, až na jednu čtvrtinu. Nelze navíc přehlížet, že pachatel trestného činu je předně sankcionován jinak. Proto se návrh vrací k myšlence morální taxace, na níž stál vládní návrh československého občanského zákoníku z r. 1937.*⁸⁴

Zvrhlou povahu potomka je nutno posuzovat nejen z hlediska morálky, ale i s důrazem na to, nakolik se daný trestný čin dotýká zůstavitelovy cti a cti jeho rodiny. Stejně jako u předchozího důvodu pro vydědění může nastat situace, kdy sám zůstavitel byl odsouzen jako recidivista za krádeže, z čehož vyplývá, že on sám nebude moci vydědit potomka odsouzeného právě za krádež.⁸⁵

Samotné slovní spojení „jeho zvrhlé povaze“ je dle důvodové zprávy dostačující, a tak umožňuje rozlišit trestné činy, které si sankci dědického práva zasluhují (chladnokrevná vražda, loupež, znásilnění či dokonce týrání zůstavitelova mazlíčka) od případů, které pro vydědění nemohou mít rozumný a pádný význam – např. hospodská rvačka o děvče, krádež z hladu nebo exces z nutné obrany vysvětlitelný úzkostí napadeného⁸⁶. Proti tomu stojí názor, že „výklad samotného pojmu „okolnosti svědčící o zvrhlé povaze“ si vyžádá mnohaletou judikatorní činnost vyšších soudů, než bude alespoň v obrysech zřejmé, co vše bude možné podřadit pod tento pojem. Slovo zvrhlý znamená mj. zvrácený, úchylný, perverzní, surový, brutální, zrůdný, nelidský či sadistický.“⁸⁷

O tom, zda se jedná o okolnosti svědčící o zvrhlé povaze potomka, bude muset rozhodnout soudní komisař na základě pravomocného odsuzujícího rozsudku. Konkrétně na základě výroku a odůvodnění takové rozsudku⁸⁸, neboť takový rozsudek nebude výslovně odpovídat na otázku kruciální pro dědické právo, zda byl trestný čin spáchán za okolností svědčící o zvrhlé povaze potomka, a to z jednoduchého důvodu, trestní právo takový pojem nezná. Z toho mj. vyplývá, že v případě sporu to bude spor o otázce právní dle § 169 z. ř. s., jelikož, jak již bylo řečeno, skutkové okolnosti odsouzení jsou v předmětném odsuzovacím rozsudku uvedeny.⁸⁹

Určitým vodítkem by mohly být tzv. přitěžující okolnosti uvedené v § 42 tr. zák., ke kterým soud v trestním řízení přihlédne, a to v případech, kdy pachatel spáchal trestný čin

a) surovým nebo trýznivým způsobem, zákeřně, se zvláštní lstí nebo jiným obdobným způsobem;

⁸⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník..., k § 1646 a 1647.

⁸⁵ NOVOTNÝ, Petr. NOVOTNÁ, Monika. *Nový občanský zákoník. Dědické právo. 2. aktualizované vydání.* Praha: GRADA Publishing a.s., 2017, s. 114.

⁸⁶ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 375.

⁸⁷ SVOBODA, Jirí. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 14.

⁸⁸ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jirí. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 375.

⁸⁹ Tamtéž.

- b) za krizové situace, živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život, veřejný pořádek nebo majetek, anebo na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace;
- c) ze ziskuchtivosti, z pomsty, z národnostní, rasové, etnické, náboženské, třídní či jiné podobné nenávisti nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky;
- d) vůči osobě podílející se na záchraně života a zdraví nebo na ochraně majetku;
- e) využívaje něčí nouze, tísně, bezbrannosti, závislosti nebo podřízenosti a
- f) ke škodě dítěte, osoby blízké, těhotné, nemocné, zdravotně postižené, vysokého věku nebo nemohoucí.⁹⁰

3.4 d) Vedení trvale nezřízeného života

„§ 1646

(1) Ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vydědění z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který

d) vede trvale nezřízený život. “

Uvedená skutková podstata nedoznala oproti přechozí úpravě žádných, byť kosmetických změn, a tak i nadále platí, že k naplnění je za potřebí kumulativní splnění následujících dvou podmínek:

- a) potomek vede nezřízený život a
- b) takové vedení života je trvalé, tedy vykazuje známky kontinuity.

Samotné vedení nezřízeného života je takové chování potomka, které se přičí dobrým mravům⁹¹ (definovaným v čl. 3 odst. 1 této práce) a evidentně z tohoto společensky přijatého rámce chování vybočuje. Nicméně není již nutné, aby předmětné chování vyvolávalo veřejné pohoršení,⁹² postačuje, aby bylo způsobilé takový následek vyvolat.⁹³ *„Koneckonců již úprava v OZO byla velmi podobná a dítě mohlo být vyděděno, vedlo-li trvale život přičící se veřejné mravnosti (§ 768 č. 4 OZO). V období první republiky tehdejší nejvyšší soud dovodil, že důvodem vydědění ve smyslu citovaného ustanovení OZO je způsob života vyděděného, přičící se podle všeobecných názorů dobrým mravům, aniž třeba, by způsob života vyvald opravdu*

⁹⁰ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo....*

⁹¹ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi....*, s. 15.

⁹² KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník....*, s. 1593.

⁹³ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVORÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník....*, s. 376.

veřejné pohoršení (Ry 1 921/28, Vážný 8879).“⁹⁴ V případě nezřízeného života se k naplnění skutkové podstaty nevyžaduje zavinění.⁹⁵

Vedením nezřízeného života tak může být zejména chorobná závislost na požívání alkoholu nebo užívání psychotropních látek nebo jedů, závislost na hazardních hrách (tzv. gamblerství), neplacení výživného, opatrování si prostředků k životu způsobem, který není v souladu se zákonem, trvalé (soustavné) vyhýbání se pracovním příležitostem nebo zadlužování se bez reálné možnosti, s ohledem na způsob života, takové dluhy splácet.⁹⁶

Druhou podmínkou je trvalost chování potomka, což vyžaduje kontinuitu a dlouhodobost takového chování, nikoli nahodilost či ojedinělost. A dále u takového chování již pravděpodobně nebude možné očekávat návrat k běžnému způsobu života tak, jak je vnímán většinou společností.⁹⁷

Stejně jako u předchozích skutkových podstat nelze opominout způsob života zůstavitele. Pokud zůstavitel sám např. užívá psychotropní látky či nehradí výživné, nemůže následně ze stejných důvodů svého potomka vydědit. Takové jednání a výklad právní normy by bylo opět disproportionální a v rozporu s § 2 odst. 3 o. z.⁹⁸

A dále vydědění kvůli vedení nezřízeného života přichází úvahu jen tehdy, kdy ono vedení nezřízeného života není bezprostředním a hlavní důsledkem nedostatečného uspokojení důležitých psychických či fyzických potřeb potomka v jeho dětském či mladistvém věku, případně zcela chybějícího či disharmonického rodinného zázemí, na němž se zůstavitel sám podílel.⁹⁹

3.5 Vydědění nezpůsobilého dědice

„§ 1646

(2) Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je nezpůsobilý dědit, a proto je z dědického práva vyloučen.“

Ustanovení o vydědění nezpůsobilého nepominutelného dědice se vrací ze starší právní úpravy, a to konkrétně z § 770 OZO. Tímto je tedy dána zůstaviteli možnost vydědit i nezpůsobilého dědice, což má dopad na skutečnost, že takový dědic nebude vyloučen

⁹⁴ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo....*

⁹⁵ MIKEŠ, Jiří. MUŽIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 98.

⁹⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2011, sp. zn. 21 Cdo 190/2010

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi....*, s. 16.

⁹⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 21 Cdo 3213/2012

z dědického práva na základě nezpůsobilosti, ale z vůle zůstavitele. Ustanovení má význam především v tom, že takové vydědění představuje respektabilní projev vůle zůstavitele, který vyjasní a vyloučí případné spory o tom, jestli zůstavitel dědici prominul poklesky, jež měly za následek nezpůsobilost dědit, či nikoli.¹⁰⁰

Vydědění dle tohoto ustanovení má i další praktický aspekt, a sice, pokud byl potomek takto vyděděn, nebude již postačovat, pokud mu zůstavitel čin zapříčiňující dědickou nezpůsobilost výslovně promine dle § 1481 poslední věta souvětí o. z. V takovém případě bude třeba, aby „*zůstavitel předepsaným způsobem zrušil listinu o prohlášení o vydědění, a to stejným způsobem, jakým se ruší závěť (srov. § 1649 odst. 1 a § 1575).*“¹⁰¹ A dalším aspektem je rozdíl oproti ostatním skutkovým podstatám, kdy samo o sobě jednání potomka způsobuje dědickou nezpůsobilost a vyloučení z dědického práva, a tak není zapotřebí aktivního zůstavitelova jednání. Zůstavitel de facto pouze deklaruje skutečnosti uvedené v § 1481 o. z. Samotnou nezpůsobilost dědit upravuje ust. § 1481 o. z., kdy nezpůsobilým dědit je ten, kdož se dopustil

- a) činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu nebo
- b) zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil.

V případě vydědění pro dědickou nezpůsobilost nepominutelného dědice dříve docházelo k neshodám o postavení potomků nepominutelného dědice. Spornou byla otázka, zda bude využito ust. § 1483 o. z., nebo ust. § 1646 odst. 3 o. z. Jedním z názorů bylo, že „*v daném případě pro potomky takového dědice ohledně jejich nástupnictví bude platit § 1483 a tedy potomci nezpůsobilého dědice nastoupí při zákonné dědické posloupnosti na jeho místo, i když vyloučen přežije zůstavitele, samozřejmě za předpokladu, že budou sami způsobilými dědici.*“¹⁰² Oproti tomu stál názor, že „*zůstavitel však má možnost dosáhnout toho, že se vyloučení dědicky nezpůsobilého dědice bude vztahovat také na potomky tohoto dědice, a to tím, že dědicky nezpůsobilého dědice (svého potomka) zůstavitel z důvodů dědické nezpůsobilosti vydědí. V takovém případě se uplatní § 1646 odst. 3 občanského zákoníku a účinky vydědění bude možno vztáhnout také na potomky vyděděného za uvedených*

---

¹⁰⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník..., k § 1646 a 1647.

¹⁰¹ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo....*

¹⁰² Tamtéž.

podmínek.“¹⁰³ S tímto názorem spíše souhlasí i Šešina dodávajíc, že „nejspíše však budoucí judikatura rozhodne o tom, jakým názorem je třeba se řídit.“¹⁰⁴

Nicméně v tomto rozporu je již jasno a Bednář zcela bez zaváhání uvádí, že „případě vydědění platí obecné pravidlo § 1646 odst. 3 o. z., dle kterého, jestliže vyděděný potomek přežije zůstavitele, nedědí ani potomci vyděděného.“¹⁰⁵

V rámci vydědění pro dědickou nezpůsobilost se dále Bednář pozastavuje nad tím, zda může zůstavitel vydědit potomka pro futuro i z tohoto důvodu. K čemuž uvádí, že to stejně jako u ostatních důvodů možné je. Avšak neopomíná skutečnost, že „ne vždy a ne pro každý důvod dědické nezpůsobilosti může být nepominutelný dědic zároveň vyděděn.“¹⁰⁶ K tomu uvádí příklad, kdy „zůstavitel sepíše listinu o vydědění, ve které stanoví, že vyděďuje svého syna pro případ, že zfalšuje jeho poslední vůli, pak dojde-li k naplnění takového činu, bude jeho syn dědicky nezpůsobilý, ale důsledky vydědění na něj budou moci být vztaženy jen tehdy, pokud by ke zfalšování poslední vůle došlo prokazatelně před zůstavitelovou smrtí. Pokud by ke zfalšování poslední vůle došlo až po zůstavitelově smrti, tak by sice nepominutelný dědic byl z dědického práva vyloučen na základě § 1481 o. z., avšak jeho děti by mohly nastoupit na jeho místo a nebyly by vyděděny dle § 1646 odst. 3 o. z.“¹⁰⁷

3.6 Preventivní vydědění dle § 1647 o. z.

„§ 1647

Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že tu je obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl. Učinit to však může jen tak, že tento jeho povinný díl zůstavi dětem tohoto nepominutelného dědice, popřípadě, není-li jich, jejich potomkům.“

Důvodová zpráva považuje zavedení tohoto institutu za krok kupředu, kdy účelem je zachování hodnot do budoucna. Na rozdíl od výše uvedených důvodů se tento nevztahuje na potomky vyděděného, ba naopak, potomci jsou chráněni. V daném případě se jedná o exhereditio bona mente facta,¹⁰⁸ neboli vydědění v dobrém úmyslu.¹⁰⁹ Tento institut se de facto vrací, neboť byl upraven již dříve v § 773 OZO.

¹⁰³ TALANDA, Adam. TALANDOVÁ, Iveta. Vliv vydědění na potomky..., s. 659.

¹⁰⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 377.

¹⁰⁵ BEDNÁŘ, Václav. Vydědění pro dědickou nezpůsobilost. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11, s. 41.

¹⁰⁶ <https://advokatnidenik.cz/2020/12/04/vydedeni-pro-dedicickou-nezpusobilost/>

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník..., k § 1646 a 1647.

¹⁰⁹ HORÁK, Ondřej. Postavení potomků vyděděného potomka. *Ad Notam*, 2016, č. 4, s. 5.

Smyslem tohoto ustanovení je dále především ochrana rodiny potomka před jeho chováním, jež může mít na rodinu nepříznivý dopad především v majetkové oblasti, a tak je pravděpodobné, že pro jeho děti nebude zachován ani povinný díl.¹¹⁰

Skutková podstata nabízí dvě možnosti, pro které může být potomek vyděděn:

- a) zadluženost, nebo
- b) marnotratnost.

Co se týče zadluženosti, postačí takové zadlužení, které by způsobilo, že potomci nepominutelného dědice by získali méně, než kolik činí jejich povinný díl.¹¹¹ Nevyžaduje se tedy předlužení nebo úpadek ve smyslu ust. § 3 InsZ.

V této souvislosti však zákon neřeší, co nastane, když zůstavitel vydědí potomka z uvedeného důvodu, tedy značné zadluženosti v době sepsání listiny o vydědění, a potomek během svého života dluh uhradí.¹¹² K podobnému Rouček a Sedláček uvádí, že důvod pro vydědění, který existoval v době sepsání listiny o vydědění a později odpadl, trvá, z čehož lze dovodit, že aby následky vydědění nenastaly, zůstavitel by musel zrušit listinu o vydědění.¹¹³ Jak se k takové situaci postaví judikatura vyšších soudů zatím stále není jasné, neboť o tomto dodnes nebylo rozhodováno.

Otázku marnotratnosti bude třeba posoudit spíše ze subjektivního hlediska, s ohledem na stav majetku, zaměstnání či společenské postavení potomka, na příjmy a celkovou situaci v potomkově rodině. Marnotratnost se nutně nemusí projevovat ve značných majetkových ztrátách, nýbrž „*může spočívat např. v tom, že dědic je závislý na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek, nebo na hráčské vášni, která třeba ani nedosahuje intenzity odůvodňující omezení svéprávnosti tohoto dědice, avšak stojí jej značné finanční prostředky. Může jít také o bezhlavé, až chorobné nakupování věcí, často i nepotřebných, nákladných, luxusních věcí v takovém rozsahu, jenž není vůbec odůvodněn potřebami dědice a jeho rodiny, na jejichž nákup nemá dědic ani odpovídající příjmy.*“¹¹⁴

Podstatou celé této skutkové podstaty je přenechání povinného dílu dětem vyděděného potomka, a pokud jich není (zemřely), tak jejich dětem. Z čehož vyplývají dvě důležité skutečnosti. Zaprvé zůstavitel je omezen ve své vůli, neboť povinný díl nemůže připadnout nikomu jinému než právě dětem potomka či jejich dětem. A zadruhé, „*nemá-li zadlužený či*

---

¹¹⁰ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo...*

¹¹¹ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 17.

¹¹² ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 380.

¹¹³ Rouček, Sedláček, 1936, s. 442, citováno z ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 380.

¹¹⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 381.

*marnotratný potomek zůstavitele (ani) v době dědického nápadu (tj. v době smrti zůstavitele) žádné své potomky (nedošlo v této době k početí potomka), nemůže jej zůstavitel platně vydědit, neboť nemá, komu by zůstavil povinný díl, který by jinak náležel vyděděnému potomku.*¹¹⁵ Zde je prostor na polemiku, neboť jak bylo uvedeno výše, účelem takového vydědění je ochrana majetku pro rodinu a vyvstává otázka, zda zákonodárce opravdu myslel pouze na děti potomka, nebo jeho záměr byl širší a per analogiam by bylo možné skutkovou podstatu, resp. zisk povinného dílu, rozšířit i na manželku potomka či manželi, potažmo partnery potomkových dětí. K tomuto zatím judikatura neudává nic a je otázkou, zda se soudy budou formalisticky držet jazykového výkladu, či si dovolí výklad tohoto právního ustanovení rozšířit.

Nicméně skutková podstata přináší i další otázky. Jelikož zůstavitel přenechává a musí přenechat povinný díl všem dětem vyděděného potomka¹¹⁶, vyvstává otázka, co se stane, pokud zůstavitel zanechá povinný díl pouze některým dětem, a to buď z nevědomosti o existenci oněch dětí (např. děti byly počaty až po sepsání listiny o vydědění) nebo záměrně. Takto opomenutému dědici náleží podíl odpovídající jeho podílu na povinném podílu potomka zůstavitele, přičemž by podíl tomuto dítěti měly uhradit ostatní děti vyděděného potomka, pokud jim zůstavitel povinný díl vyděděného zanechal v plné nebo větší výši.¹¹⁷

Na to navazuje podstatná otázka, co se bude dít, pokud zůstavitel zanechá dětem vyděděného povinný díl v menší výši, než který by jim měl připadnout ze zákona. Nabízí se řešení, že takové vydědění by mohlo být neplatné, avšak s přihlédnutím k § 574 o. z. („Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.“) se jako vhodnější řešení nabízí, že zůstavitel provedl pouze částečné vydědění zadluženého či marnotratného dědice, kterému tak bude možné přiznat právo na zbývající část povinného dílu, o kterou jej zůstavitel ponížil.¹¹⁸

Dalším problémem může být situace, kdy zůstavitel povolá děti vyděděného jako své dědice, ale dojde k nesprávnému rozdělení podílů na povinném dílu vyděděného. Za takové situace bude ustanovení o podílech relativně neplatné, a tak se případně podíly přerozdělí dle zásady uvedené v § 1635 odst. 2 o. z. Pokud byly děti vyděděného povolány za dědice, není důvod vyloučit dohodu i rozdělení pozůstalosti, nezakázal-li ji ovšem sám zůstavitel.¹¹⁹

V poslední řadě je důležité zodpovědět otázku, co se stane, pokud zůstavitel vydědění svého potomka z důvodu zadlužení či marnotratnosti, ale v rozporu se zákonným ustanovením nepřenechá dětem vyděděného povinný díl vyděděného. V takovém případě by „*opomenutí*

---

¹¹⁵ SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi...*, s. 17.

¹¹⁶ KINDL, Milan. In KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš a kol. *Občanský zákoník...*, s. 89.

¹¹⁷ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 382.

¹¹⁸ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 382.

¹¹⁹ Tamtéž.

*potomci vyděděného mohli uplatnit své právo na povinný díl ze zákona, aniž by jim ho musel zůstavitel zvláště přiznávat, neboť by jinak podle § 1635 odst. 3 dědili, když nedědí jejich předek a byli opomenuti. Jelikož komentované ustanovení výslovně podmiňuje vydědění zadluženého nebo marnotratného dědice tím, že jeho povinný dál zůstaví jeho potomkům, nezbude než se přiklonit k názoru, že takové vydědění je neplatné, a o povinný díl se může přihlásit vyděděný nepominutelný dědic podle § 1650.*¹²⁰

3.7 Vydědění bez udání důvodu dle § 1648 o. z.

„§ 1648

Nevysloví-li zůstavitel důvod vydědění, má nepominutelný dědic právo na povinný díl, ledaže se proti němu prokáže zákonný důvod vydědění.“

Toto ustanovení je součástí zásadní změny oproti předchozí úpravě, konkrétně v tom, že neuvedení vydědovacího důvodu v listině o vydědění nezpůsobuje neplatnost samotného vydědění. Pro přehled o evropském vývoji je vhodné poukázat na to, že „v různých úpravách dědického práva se k této otázce občanské zákoníky staví dvojím způsobem: některé (např. švýcarský nebo polský) vyžadují, aby důvod vydědění byl v zůstavitelově prohlášení uveden, jiné (např. rakouský nebo ruský) uvedením těchto důvodů platnost prohlášení o vydědění nepodmiňují. Posledně uvedenou cestou se vydal i vládní návrh československého občanského zákoníku z r. 1937.“¹²¹ Podstatou „návratu“ tohoto ustanovení tak je důraz na zůstavitelovu vůli, kdy je zůstaviteli ponechán prostor pro jeho vlastní úvahu a nemůže být nucen zdůvodňovat své vlastní rozhodnutí, tedy uvádět důvod pro vydědění. „Je tedy správné ponechat zůstaviteli na vůli, zda důvod vydědění uvede.“¹²² A právě tímto je posílena ochrana vůle zůstavitele.

Zůstavitel tedy může vydědit potomka i tak, že ve vydědovací listině neuvede důvod vydědění. V takovém případě nebude mít potomek nárok na zákonný dědický podíl, nýbrž pouze na povinný díl (pohledávku na zaplacení nebo doplacení povinného dílu v penězích podle § 1654 o. z.¹²³), a to i když se důvod pro vydědění neprokáže. Důvod pro vydědění musejí ve sporu o úhradu povinného dílu prokázat ostatní dědici, kteří dědí na jeho (potomkově) místě.

¹²⁰ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVORÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 383.

¹²¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník..., k § 1648.

¹²² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník..., k § 1648.

¹²³ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1594.

Pokud jej prokážou, nemusí potomkovi povinný díl vyplatit.¹²⁴ Pokud se důvod pro vydědění neprokáže, bude mít takto vyděděný potomek stejné postavení, jako by byl vyděděn neoprávněně (srov. § 1650 o. z.).¹²⁵

Co se týče nároku pouze na povinný díl, existují i opačné názory. Jedním z takových je názor, že při vydědění bez udání důvodů má mít vyděděný potomek nárok na zákonný dědický podíl a pouze za předpokladu, že zůstavitel povolal souběžně s prohlášením o vydědění i jiné dědice, má mít nárok jen na povinný díl. A tak nezbyvá než souhlasit s doporučením, aby současně s prohlášením o vydědění zůstavitel výslovně povolal jiného dědice, který by měl dědit namísto vyděděného.¹²⁶ Stejně tak je dobré zůstaviteli doporučit, aby v listině o vydědění alespoň sdělil dědici či vykonateli závěti důvod pro vydědění, popřípadě aby chování vyděděného podrobněji popsal ve zvláštní listině, za jejíž pomoci by bylo možné vydědění zdůvodnit.¹²⁷

3.8 Vydědění mlčky a po právu dle § 1651 odst. 2 o. z.

„§ 1651

(2) *Dopustil-li se ten, kdo byl opominut nikoli omylem, něčeho, co naplňuje zákonný důvod vydědění, hledí se na toto opominutí jako na vydědění učiněné mlčky a po právu.*“

Vydědění mlčky a po právu přichází na řadu tehdy, když se potomek dopustil něčeho, co naplňuje zákonné důvody pro vydědění, a tento důvod se proti němu prokáže, přičemž tento potomek byl zůstavitelem v závěti vědomě opomenut. Přičemž toto ustanovení má svůj původ již v § 782 OZO.

Tímto dochází k zákonné fikci vydědění, kdy se nahrazuje vůle zůstavitele vydědit potomka z důvodu, jenž naplňuje zákonný důvod pro ono vydědění. Samotné opomenutí spočívá ve skutečnosti, kdy zůstavitel sepíše pořízení pro případ smrti, ve kterém povolá své dědice či odkazovníky, a potomka vědomě opomine nebo mu zůstaví dědický podíl či odkaz menší než jeho povinný díl.¹²⁸ Nutno dodat, že pokud nebyl potomek v závěti ustanoven dědicem, ale byl obmyšlen jinak, nelze v tomto spatřovat vydědění.¹²⁹

K tomuto typu vydědění tedy dochází při splnění následujících podmínek:

¹²⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 386.

¹²⁵ KINDL, Milan. In KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš a kol. *Občanský zákoník...*, s. 90.

¹²⁶ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1592.

¹²⁷ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 386.

¹²⁸ KITTEL, David. In PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1596.

¹²⁹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 394.

- a) nepominutelný dědic se dopustil něčeho, co naplňuje zákonný důvod vydědění;
- b) nepominutelný dědic byl zůstavitelem v pořízení pro případ smrti opominut, nikoli však omylem (tzn. vědomě), tedy zůstavitel věděl o existenci nepominutelného dědice způsobilého dědit; a
- c) v řízení o pozůstalosti, resp. ve sporném řízení vyvolaném postupem podle § 170 z. ř. s., se vůči nepominutelnému dědici prokáže některý (alespoň jeden) ze zákonných důvodů vydědění.¹³⁰

„Jelikož se předpokládá určitá souvislost mezi opomenutím zůstavitele vyvolaném tím, že se nepominutelný dědci choval tak, že tím naplnil některá z důvodů vydědění, měla by být prokázána vědomost zůstavitele o takovém jednání nepominutelného dědice, protože právě ta rozhodla o tom, že zůstavitel svého potomka v pořízení pro případ smrti opomene. Tomu nasvědčují i slova „opominut nikoli omylem“ v druhém odstavci komentovaného ustanovení.“ Pokud ovšem k opomenutí došlo v důsledku podstatného omylu zůstavitele, předmětné ustanovení o vydědění se stává neplatným dle § 1529 o. z. a potomek, jakožto nepominutelný dědic, bude mít právo na povinný díl, případně i na dědický podíl, v případě, že by zůstavitelův omyl způsobil neplatnost celé závěti.¹³¹

---

¹³⁰ SVOBODA, Jiří. In FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*, 1. vydání, 2015, s. 430 – 432 [online]. beck-online.cz [cit. 13. března 2021]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgvpwk5tlge3s443cl4zdamjls144dsx3qmyytmnjs>>.

¹³¹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVEŠTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník...*, s. 394.

Závěr

Diplomová práce v rámci první a druhé kapitoly zodpověděla otázku, jak je institut vydědění zakotven v českém právním řádu. K tomuto byl využit historický exkurz ukazující začlenění vydědění v historickém kontextu a dále vysvětlení základních pojmů využívaných v právní úpravě vydědění. Ve třetí kapitole byly dále zodpovězeny dvě navazující výzkumné otázky tím, že byly uvedeny důvody pro vydědění nepominutelného dědice dle aktuální právní úpravy a za pomoci komentářů k o. z., odborných článků a judikatury soudů bylo osvětleno chování nepominutelného dědice naplňující skutkové podstaty důvodů pro vydědění. V rámci těchto kapitol byly též nastíněny problematické aspekty úpravy vydědění, které byly řešeny pohledem odborné veřejnosti a které budou zmíněny níže.

Vzhledem k analytickému pojetí diplomové práce jsem nechtěl narušovat zkoumání vydědění svými názory, raději jsem dal přednost představení názorů odborné veřejnosti a soudů v rámci jejich činnosti. Z těchto důvodů jsem vlastní názory či poznatky ponechal právě na závěr, kdy bych rád zhodnotil aktuální právní úpravu z objektivního i subjektivního hlediska, též si dovoluji i kratší zamyšlení s tímto související.

Právní úprava vydědění jako celek se jeví jako důsledně vytvořená na základech předešlých úprav. Nynější právní úprava do velké míry čerpá z předchozí dle obč. zák. a také navrácí určité instituty z OZO jako vydědění nezpůsobilého dědice. Toto kvituji a rozhodně nepovažuji za krok nazpět, neb se ztotožňuji s názorem, že v rámci vydědění nezpůsobilého dědice dle § 1646 odst. 2 se vyjasňuje fakt, zda zůstavitel prominul dědici chování, jež způsobilo jeho nezpůsobilost, či nikoli.

Na druhou stranu je dobré neopomenout, že tento institut zároveň mírně tříští právní úpravu, když v případě vydědění pro dědickou nezpůsobilost již nestačí prominutí uvedené v ust. 1481 o. z., ale je potřeba zpětvzetí či úprava prohlášení o vydědění, což není výslovně upraveno. Vycházejí z premisy, že zákon má především sloužit občanům, nikoli pouze odborné veřejnosti, se domnívám, že to, jak je předmětné ustanovení napsáno, může být pro laika zavádějící. Odborná veřejnost se samozřejmě dovtípí toho, že na vydědění se bude vztahovat ust. § 1649 odst. 1 o. z., nicméně úkolem a cílem práva musí být ochrana občanů, což takto sepsaná právní úprava nesplňuje.

Nechci být kverulantem, a proto znovu zopakují, že z komplexního pohledu považuji právní úpravu za funkční a přínosnou. Avšak určité detaily se nedají opomenout, a tak si dovoluji ještě uvést tři příklady nejasné zákonné úpravy, které rezonují mou prací. Prvním z nich je znění § 1646 odst. 3 o. z., ve kterém se presumuje, i když platí zásada autonomie vůle

zůstavitele, že za situace, kdy vyděděný přežije zůstavitele, nedědění ani potomci vyděděného. Tímto dochází k suplování vůle zůstavitele, a tak lze zajisté pochybovat o pravosti takové vůle, která je presumována zákonem. K otázce, proč se vlastně toto ustanovení oproti předchozí úpravě měnilo, samotná důvodová zpráva mlčí, a tak ani nelze předjímat úmysl zákonodárců. Mám za to, že zákonodárce si neuvědomuje reálné dopady takto znějícího ustanovení. Což se projevuje především v případech, kdy si zůstavitel pořizuje listinu o vydědění soukromou listinou, a tak není o tomto následku nikým poučen. Zůstavitel tímto automaticky (v případě, že vyděděný přežije zůstavitele) vyděďuje své vnučky a vnučky, ale zákon přeci nemůže predikovat vůli zůstavitele a v tomto případě je na místě rozhodně zpochybnit pravost takové vůle, která je založena pouze na zákonném ustanovení. Proto souhlasím s Horákem, že dané ustanovení je v rozporu se střeoevropskou konvencí, a proto by mělo být vyřazeno, resp. jsem toho názoru, že by postačovalo navrátit předchozí právní úpravu, ve které zůstavitel musel účinky vydědění výslovně na potomky vyděděného vztáhnout.

Druhým jevem, který by mohl být upraven lépe, je použití termínu *neplatnost* v ust. § 1650 o. z. Sami autoři z řad odborné veřejnosti mají za to, že tento termín nebyl použit šťastně v tom smyslu, že není zřejmé, co je pod termínem *neplatnost* v této souvislosti možné podřadit. Nicméně většina autorů se shoduje na tom, že je třeba tuto *neplatnost* brát v širších souvislostech včetně *neplatnosti* vyděďovací listiny, a ne pouze jako nenaplnění skutkové podstaty některého z důvodů pro vydědění. K této většině se přidávám i já, neboť se ztotožňuji se závěrem učiněným oněmi autory a výše uvedeným, konkrétně v kapitole 2.1.4.

Poslední jev se týká důvodu pro vydědění dle ust. § 1646 odst. 1 písm. c) o. z., který má souvislost s trestnou činností potomka. V uvedeném ustanovení je zákonodárcem použito názvosloví v dnešní době neužívané, ani v oblasti trestního práva. Jedná se konkrétně o „*okolnosti svědčící o jeho¹³² zvrhlé povaze*“. Použitý termín zbytečně vrhá na předmětné ustanovení stín pochybností a domněnek. Proto si zde dovoluji úvahu *de lege ferenda*. Jelikož trestný čin vůči zůstaviteli a jeho blízkým je důvodem dědické nezpůsobilosti dle ust. § 1481 o. z., nabízí se otázka, zda nebylo vhodnější rozvinout úvahy o trestné činnosti právě v ustanovení týkajícím se dědické nezpůsobilosti a danou skutkovou podstatu zcela vyjmout. Vzhledem k možnosti vydědit i nezpůsobilého dědice by pak trestná činnost potomka byla fakticky zahrnuta v důvodech pro vydědění. Druhou možností, která je lépe proveditelná, by byla změna znění problematičtějšího ustanovení v návaznosti na ust. § 42 tr. zák. V takovém

---

¹³² Jím se má na mysli vyděďovaný nepominutelný dědic zůstavitele.

případě by nové znění nevyvolávající pochybnosti mohlo znít: *byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za přitěžujících okolností, které upravuje zvláštní právní předpis¹³³, nebo.*

Jsem si vědom toho, že mé úvahy se v podstatě týkají technikálií. Nicméně právě to dle mého názoru ukazuje na poměrně častý jev dnešní doby, kdy jsou zákony psány nesrozumitelně či nejasně, a tak je třeba odborníků, kteří je za pomoci svých odborných článků či komentářové literatury „dotváří“. Vypadá to, jako by zákonodárce rezignoval na preciznost a nebral v úvahu následky, které taková nedokonalost může způsobovat. Přičemž tento trend můžeme sledovat v době koronavirové, kdy vyhlášená opatření rozhodně nejsou psána umně a přinášejí více otázek a nejasností, nežli odpovědí. Mám za to, že tato skutečnost je způsobena i tím, jaké množství zákonů je v naší zemi každoročně sepisováno, schvalováno a přijímáno. Mnohé zákony působí tendenčně a nelze se tedy divit, že jsou psány jakoby na jedno použití, tedy s brzkou expirací v tom smyslu, že není zákonodárcem zamýšlena účinnost delší než 100 let.

Celkově lze tedy konstatovat, že na základě provedené analýzy aktuální právní úpravy vydědění docházím k závěru, že tato je přes výše zmíněné nedostatky úpravou dostatečně pokrývající potřeby nastavené současné společnosti.

Na úplný závěr si dovolím krátké zamyšlení týkající se vydědění. Je zřejmé, že mezilidské vztahy procházejí v 21. století velkou proměnou, a to skrze globalizaci i sociální síť. Přesto je třeba mít na paměti, že není nic důležitějšího než lidský kontakt a ten je před našimi zraky pomalu, ale jistě stavěn do pozadí, a to především touhou po penězích, ale bohužel i existenční potřebou peníze vydělávat. Vydědění by vždy mělo být až tou poslední možností, jak vyřešit rodinné vztahy, vyslovuji však obavu, že řešení rodinných vztahů je možné pouze, pokud jsou v rodině navázány, existuje tedy vazba mezi členy rodiny. Nezbývá doufat, že případů vydědění nebude přibývat, ale naopak ubývat, a že společnost bude raději věnovat svou energii do napravení rodinných vztahů než do sepisu listiny o vydědění.

---

¹³³ Zvláštním právním předpisem se má na mysli trestní zákoník a jeho ust. § 42.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

ADAMOVIÁ, Karolina, SÝKORA, Antonín. *Dědické zemské právo v české historii: k obsahu českého zemského hmotného dědického práva od patrimoniálního státu do poloviny 17. století se zvláštním zřetelem k Obnovenému zřízení zemskému, Deklaratoriím a Novelám*. Ostrava: Key Publishing, 2013, 128 s.

BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. Praha: Nakladatelství Academia Praha, 1995, 280 s.

BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan, ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. Bratislava: Vydavateľství MANZ, 1997, 483 s.

HORÁK, Ondřej. *Absolutní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy. Vybrané otázky*. Praha: Leges, 2017, 160 s.

CHALUPA, Ivan. REITERMAN, David. MUZIKÁŘ, Martin. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX*. Praha: C. H. Beck, 2018, 184 s.

KINCL, Jaromír. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, 326 s.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 1995, 386 s.

MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013, 784 s.

MIKEŠ, Jiří. MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, 432 s.

NOVOTNÝ, Petr. NOVOTNÁ, Monika. *Nový občanský zákoník. Dědické právo. 2. aktualizované vydání.* Praha: GRADA Publishing a.s., 2017, 160 s.

SCHELLE, Karel. TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů.* Ostrava: Key Publishing, 2012, 1020 s.

SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce. 2. upravené vydání.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, 352 s.

SVOBODA, Jiří. KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi. 1. vydání,* Praha: C. H. Beck, 2014, 408 s.

ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Vzory rozhodnutí a úkonů všech stupňů v občanském soudním řízení a v soudním řízení správním včetně zvláštních řízení soudních podle zákona č. 292/2013 Sb. 4. aktualizované a přepracované vydání.* Praha: Leges, 2014, 797 s.

Komentářová literatura

HOLUB, Rudolf. *Komentář k občanskému zákoníku: právo dědické.* Praha: Orbis, 1957, 380 s.

KINDL, Milan. ROZEHNAL, Aleš. *Občanský zákoník. Praktický komentář.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 992 s.

PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, 3352 s.

ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 2. vydání,* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 732 s.

Odborné časopisy

Vydědění nezletilého dědice (§ 469a ObčZ). *Ad Notam*, 1999, č. 5, s. 106.

BEDNÁŘ, Václav. Několik poznámek k vydědění. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 10, s. 25.

BEDNÁŘ, Václav. Vydědění pro dědickou nezpůsobilost. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11, s. 41.

HORÁK, Ondřej. Postavení potomků vyděděného potomka. *Ad Notam*, 2016, č. 4, s. 5.

TALANDA, Adam. TALANDOVÁ, Iveta. Vliv vydědění na potomky vyděděného. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 655 a 659.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění ke dni 1. 1. 1935

Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 946/1811 Sb.z.s., Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, ve zněních účinných od 1. 1. 1812 do 25. 06. 1968

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 65/1965 Sb. účinného ke dni 1. 1. 1966

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb. účinného ke dni 1. 1. 2013

Internetové zdroje

Dědické právo: Zákonná posloupnost dědiců [online]. nkcr.cz, 17. ledna 2017 [cit. 18. března 2021]. Dostupné na < https://www.nkcr.cz/vasi-notari/detail/239_330-dedicke-pravo-zakonna-posloupnost-dedicu>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. beck-online.cz [cit. 15. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obzl5shu&groupIndex=10&rowIndex=0>>

BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav. RYŠÁNEK, Zdeněk a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání* [online]. beck-online.cz [cit. 20. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwk232ge3delttmjptcojzgjptgnjyl5ygmzmzvmi>>.

FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720), 1. vydání, 2015, s. 412 – 424* [online]. beck-online.cz [cit. 13. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgvpwk5tlge3s443cl4zdamjls144dsx3qmyytmnbx>>.

FIALA, Roman. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720), 1. vydání, 2015, s. 430 – 432* [online]. beck-online.cz [cit. 13. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgvpwk5tlge3s443cl4zdamjls144dsx3qmyytmnjs>>.

KORECKÁ, Věra. In HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník* [online]. beck-online.cz [cit. 18. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxhu5ltorqxm2lumvwa&groupIndex=0&rowIndex=0>>.

Vážný 8879. Vážný (Sbírka rozhodnutí NS 1919-1945), XI-a/1929 [online]. beck-online.cz [cit. 10. března 2021]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojshfpxmyl2nz4v6obyg44q>>.

Judikatura

usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2020, sp. zn. 24 Cdo 367/2020

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2019, sp. zn. 24 Cdo 1777/2019-II.

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2014, sp. zn. 21 Cdo 1519/2014

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2011, sp. zn. 21 Cdo 190/2010

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 21 Cdo 3213/2012

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2014, sp. zn. 21 Cdo 2088/2013

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 688/2006

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2007, sp. zn. 21 Cdo 403/2007

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. července 2013, sp. zn. 2447/2012

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 2001, sp. zn. 30 Cdo 2214/2002

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2008, č.j. 21 Cdo 1825/2007

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2009, sp. zn. 21 Cdo 3992/2008,

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. října 2017, sp. zn. 24 Co 92/2017

usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. července 1986, sp. zn. 18 Co 135/86

rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. srpna 1996, sp. zn. 6 Co 10/96,
uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 23, ročník 1996

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o institutu vydědění v rámci české právní úpravy, a to od historické právní úpravy až po aktuální, které v této oblasti vévodí zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Účelem je tedy komplexní představení institutu vydědění a jeho zakotvení v českém právním řádu, včetně pohledu soudů v rámci jejich rozhodovací činnosti v tomto směru. Dále poukázat na určité problematické aspekty, které přinesla nová kodifikace a do dnešního dne nejsou vyřešeny a soudy k nim zatím nestačily vytvořit judikaturu. Jedná se především o problematiku přechodných ustanovení ve vztahu k platnosti důvodů pro vydědění a vlivu vydědění na potomky vyděděného.

Abstract

This thesis is about the institute of disinheritance in Czech law system. From historical legislation to current legislation, which is led by act. no. 89/2012 Sb, civil code. The purpose is complex introduction of institute of disinheritance and its position in Czech law system, including the opinion of courts in their decision - making activity. Next step is to point out on certain problematic aspects, which has been brought by new codification and they are not still solved by today and courts have not invented case law yet. It is mainly about case of temporary provisions in relation to validity of reasons of inheritance and the influence of inheritance to descendants of disinherited.

Seznam klíčových slov

vydědění, nepominutelný dědic, vliv vydědění na potomky vyděděného, přechodná ustanovení, okolnosti svědčící o zvrhlé povaze, vydědění mlčky a po právu

Key words

disinheritance, forced heir, influence of inheritance to descendants of disinherited, temporary provisions, circumstances indicating a perverted nature, inheritance tacitly and by law